

Başlarken...

Dünyadan ve Türkiye'den güncel hukuki gelişme ve haberlere yer verdiğimiz Hukuk Bültenimizin Kasım sayısını sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz.

Bültenimizde yer alan içerik yalnızca bilgi verme amaçlı olup, konulara ilişkin detaylı bilgiler için bizimle irtibata geçmenizden memnuniyet duyacağız.

Aralık ayında görüşmek üzere!

*Editörler:
Burcu Çelik
Serdar Darama*

E-Ticarette Agresif Satış Yöntemlerinin Rekabet Ve Ticaret Mevzuatı Bağlamında Değerlendirilmesi: Kara Cuma ("Black Friday") Örneği

"Kara Cuma ("Black Friday"), ABD'de Noel alışverişinin başladığı gün olarak kabul gören ve aynı zamanda Şükran Günü'nden sonraki ilk cuma gününe verilen isimdir. Zira, ABD'de insanlar Şükran Günü'nden sonraki cuma günü Noel alışverişlerine başladıklarından bu tarih aynı zamanda mağazalar için büyük indirim ve kampanyaların başladığı gün olarak görülmektedir. [\(Sayfa 2\)](#)

Basın İş Kanunu Kapsamında İşe Başlatmama Tazminatı

Bir hukuki ilişkinin iş akdine dayanması, diğer bir deyişle bir sözleşmenin iş sözleşmesi sayılması için kanunda sayılan şartların oluşması (tarafaların işçi ve işveren sıfatına sahip olması, işçinin çalıştığı yerin iş kanununda belirtilen işyeri kavramının unsurlarını taşıyan bir yer olması) bu hukuki ilişkinin her zaman iş yasaları kapsamına girmesi için yeterli değildir. [\(Sayfa 10\)](#)

İşverenin E-Posta Üzerinden İşçinin İletişimini Denetlemesi ve 2016/13010 Başvuru No'lu - 17.09.2020 Tarihli AYM Kararı Üzerine

İşverenin, işçilerin işyerindeki bilgisayar ve internet kullanımını belirli bir noktaya kadar izlemesinin yönetim hakkı çerçevesinde mümkün olabileceği AİHM, AYM ve Yargıtay'ın kararları dikkate alındığında artık üzerinde tartışılmaya bir konu haline gelmiştir. Ayrıca işyeri iletişim araçları ile aynı yaklaşımla kurumsal e-posta adreslerinin işveren denetimine tabi tutulabileceği kabul edilmiştir. [\(Sayfa 16\)](#)

Anonim Şirketlerde Hisse Haczi

Bir anonim şirketin nama ya da emre yazılı hisse senedi çıkartmış olması durumunda bu senetlerin ortağın kişisel borçlarından dolayı haczi mümkün bulunmaktadır. TTK 145. maddesinin ikinci fıkrasında, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerle, anonim şirketlerde alacaklıların, borçlularına ait bulunan hisse senetlerini haczettirebilecekleri açıkça düzenlenmiştir. [\(Sayfa 22\)](#)

Tasarım Hakkına Tecavüz Sayılan Fiiller Ve Tecavüz Hallerinde Açılacak Hukuki ve Cezaî Davalar

Tasarım (design) sözcüğü, biçim vermek, temsil etmek anlamına gelen Latince designare sözcüğünden türemiştir. Tasarım, tasarımcının iç dünyasının dışa yansımaları, yani onun yaratıcılığının sonucunun dış dünyadaki görünümüdür. Tanımdan tasarımın sadece estetik bir ihtiyacı karşıladığı değil bunun aksine tasarım işlevsellik ve verimlilik açısından oldukça önemli olduğu anlaşılmaktadır. [\(Sayfa 26\)](#)

Güncel Haberler

Sanayileşme İcra Komitesi Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Yayımlandı! [\(Sayfa 28\)](#)

Varlık Şirketlerinin Muafiyetlerine İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararı! [\(Sayfa 28\)](#)

Yargıtay'dan Hukuk Mahkemelerinin Araştırma Yükümlülüğüne İlişkin Emsal Kararı! [\(Sayfa 28\)](#)

Taşınmaz Edinimi ile Türk Vatandaşlığı Kazanılmasının Usul ve Esasları

Yönetmelikte yabancı gerçek kişilerin taşınmaz edinimi ile Türk Vatandaşlığı kazanmasına ilişkin usul ve esasların bir kısmının düzenlenmesinin yanı sıra; tapu müdürlüklerinin yapacakları işlemlerde uygulanacak usul ve esasları düzenlemek ve yabancı kişilerin bilgilendirilmesi amacıyla Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü tarafından da kılavuz hazırlanmıştır. [\(Sayfa 8\)](#)

Depremde Müteahhidin ve İdarenin Sorumluluğu

Gerçekten de mimarının, mühendisliğin, inşaatın ve denetimin kötü olması, meydana gelen bir deprem sonucunda hem maddi hem de manevi olarak birçok zarara sebep olmaktadır. Bunun için idarenin kusurlu davranışlardan doğan sorumluluğu yanında, müteahhitlerin de yeterli denetim olmaksızın meydana gelen zarardan sorumlu tutulmaları gerekmektedir. [\(Sayfa 13\)](#)

Kredi Sözleşmeleri Kapsamında Tesis Edilen İpoteklerin Tapu Harcı ve Vergi Muafiyeti

İpotek, borcun ödenmemesi hâlinde alacaklının paraya çevirmek suretiyle alacağı tahsil etme hakkına sahip olduğu, taşınmaz üzerinde kurulan ve alacaklı ile ipotek veren kişi arasındaki bir rehin sözleşmesine dayanan ya da kanundan doğan asıl borç ilişkisinin fer'i nitelikteki sınırlı bir aynı haktır. İpotek alacağına bağlı bir hak olup, geçerli bir alacağı olmaması hâlinde, ipotekten bahsedilemez. [\(Sayfa 20\)](#)

Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payının Hesaplanması

Eşlerden birinin diğerine ait bir malın edinilmesi, iyileştirilmesine ve korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunması değer artış payı olarak adlandırılmaktadır. Mal rejimleri hukukunda, bir eşin diğer eşe ait mal üzerindeki katkısının varlığı hukuken aynı düzeyde ve nitelikte değerlendirilmektedir. [\(Sayfa 24\)](#)

E-TİCARETTE AGRESİF SATIŞ YÖNTEMLERİNİN REKABET VE TİCARET MEVZUATI BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ: KARA CUMA (“BLACK FRİDAY”) ÖRNEĞİ

I. Giriş

Kasım ayı sayımızı sizlere sunmakta olduğumuz bu bültenimizde, sizlerle 1961 yılının Philadelphia’ında şükran gününün hemen ertesinde meydana gelen yoğun kalabalık ve trafiğe bağlı olarak yaşanan kaosun ortaya çıkardığı bir hikâyenin günümüzde özellikle 4054 Sayılı Rekabetin korunmasına Hakkında Kanun, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu bağlamında incelenmesini paylaşmak istiyoruz.

“Kara Cuma (“Black Friday”), ABD’de Noel alışverişinin başladığı gün olarak kabul gören ve aynı zamanda Şükran Günü’nden sonraki ilk cuma gününe verilen isimdir.

Zira, ABD’de insanlar Şükran Günü’nden sonraki cuma günü Noel alışverişlerine başladıklarından bu tarih aynı zamanda mağazalar için büyük indirim ve kampanyaların başladığı gün olarak görülmektedir.

1961 yılında, Şükran gününü izleyen cuma günü gerçekleşen alışverişler öyle yoğun bir trafik ve kaosa sebebiyet vermiştir ki, bu nedenle bugüne Kara Cuma (“Black Friday”) denilmiştir.

Bu şekilde kaynağını kaos ve kargaşadan alan Kara Cuma (“Black Friday”) bugünlerde birer tüketici olarak hepimizin hayatında yer edinen, her yıl bir şekilde içine dahil olduğumuz veya dahil olduğumuz ve bugün artık “gelenekselleşmiş” bir tüketim şenliğine - ya da tüketim çılgınlığına-evirilmiştir.

Zira, internet kullanımının yaygınlaşması, e-ticaret sitelerinin hızla çoğalması, sosyal medya platformlarının gelişmesiyle hayatımıza yepyeni reklam ve pazarlama yöntemleri girdiğinden bu yana; eskiden mağazada bulmayı aylarca beklediğimiz ürünleri “tek tıkla” satın alabilir hale geldik. Alışverişin bu kadar kolay ve “tek tıkla” ulaşılabilir hale gelmesi, zaten halihazırda ilgi toplamakta olan Kara Cuma (“Black Friday”)’yı daha da popüler hale getirmiştir.

Günümüz insanın süreklilik arz eden tüketim çılgınlığı, firmaların agresif pazarlama yöntemleri, tüketiciye en yüksek perdelerden seslenen kampanya ve indirimler, “makyajlanmış” fiyatlandırmalarla ve çoğu zaman önüne “muhteşem” “efsane” “harika” “süper” gibi çeşitli sıfatlar almasıyla birlikte sıradan bir Cuma gününün her yıl ilgiyle beklenen “özel bir güne” dönüştürmüştür.

Ancak bu “özel dönüşüm” neredeyse tüm ay devam eden reklamlar neticesinde; özellikle pazardaki yeri çok daha küçük ve rekabet etme gücü düşük olan aktörler açısından; üreticilerin “daha çok indirim yapana, hatta maliyetine satana” yönlendirilen algısına karşı büyük bir mücadeleye dönüşmüştür.

Bu anlamda Kara Cuma (“Black Friday”) pazarlamaları bir tüketim şenliği olarak kalmayarak ticaret ve rekabet hukuku bağlamında pek çok özel sonuç doğurduğunu söylemek mümkündür.

Elbette bu tüketim şenliğinin tüketiciye ve tüketici hukukuna sirayet eden de pek çok yönü oldu.

Ayıplı ürünler, iade zorlukları yanıltıcı reklam ve etiketler derken tüketici kendisini şenliğe eşlik eden hukuki meselelerin de içerisinde bulmuştur.

Maalesef Black Friday’in tüketici nezdinde doğurduğu sorunlar bunlarla da sınırlı kalmayarak Black Friday gününde, aşırı kalabalıktan dolayı kaza oranları hayli artmıştır.

Örneğin, 28 Kasım 2008’de ise, New York’da Wal-Mart mağazasının açılışını bekleyen müşterilerinin mağaza kapısını kırmaları sonucunda bir çalışan hayatını kaybetmiştir.

Keza, son yıllarda tüketicilerin birbirlerine gösterdikleri şiddet vakaları nedeni ile ortaya çıkan sorumluluklar, çalışanların maruz kaldıkları şiddet ve kazalar pek çok hukuksal sorunu da beraberinde getirmiştir.

Tüketici ve hatta iş hukuku nezdinde doğan sorunlar ayrı bir makale konusu yapılarak bu durumun hukuki, sosyolojik ve hatta psikolojik boyutları ayrıca ele alınabilir.

Bizler bu makalemizde sizlere Rekabet Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu bağlamında bir inceleme gerçekleştireceğiz.

II. Konunun 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. Maddesi uyarınca;

"Belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır."

Maddenin devamında yasaklanan haller sayılmış olup bu haller aşağıdaki şekildedir;

a) Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kâr gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi,

b) Mal veya hizmet piyasalarının bölüşülmesi ile her türlü piyasa kaynaklarının veya unsurlarının paylaşılması ya da kontrolü,

c) Mal veya hizmetin arz ya da talep miktarının kontrolü veya bunların piyasa dışında belirlenmesi,

d) Rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, kısıtlanması veya piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin boykot ya da diğer davranışlarla piyasa dışına çıkartılması yahut piyasaya yeni gireceklerin engellenmesi,

e) Münhasır bayilik hariç olmak üzere, eşit hak, yükümlülük ve edimler için eşit durumdaki kişilere farklı şartların uygulanması,

f) Anlaşmanın niteliği veya ticarî teamüllere aykırı olarak, bir mal veya hizmet ile birlikte diğer mal veya hizmetin satın alınmasının zorunlu kılınması veya aracı teşebbüs durumundaki alıcıların talep ettiği bir malın ya da hizmetin diğer bir mal veya hizmetin de alıcı tarafından teşhiri şartına bağlanması ya da arz edilen bir mal veya hizmetin tekrar arzına ilişkin şartların ileri sürülmesi,

Kanun'un 4. Maddesi ile getirilen yasaklamaya istisna olarak, m. 5'te muafiyet ile ilgili hüküm bulunmaktadır.

Aşağıda belirtilen şartların tamamının varlığı halinde, teşebbüsler arası anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birliği kararları 4'üncü madde hükümlerinin uygulanmasından muaftır:

- Malların üretim veya dağıtım ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması,
- Tüketicinin bundan yarar sağlaması,
- İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması,
- Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olan dan fazla sınırlanmaması.

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6. Maddesinde ise hâkim durumun kötüye kullanılması düzenlenmiştir.

Buna göre,

"Ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan veya dolaylı olarak engel olunması ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemler..."

hâkim durumun kötüye kullanılması olarak örneklendirilmiştir. Bu itibarla, "rekabeti bozucu fiyat uygulamaları" bu kapsamda kabul edilecektir.

"Rekabeti bozucu fiyat uygulamaları" temel olarak beş başlık altında incelenmektedir.

Bu uygulamalar "aşırı fiyatlandırma" çapraz sübvansiyon, fiyat ayrımcılığı, fiyat sıkıştırması ve yıkıcı fiyatlandırma olarak sıralanabilir.

Bu başlıklardan "yıkıcı fiyatlandırma" iktisadi üstünlüğüne dayanan bir teşebbüsün hasat yapma niyetiyle maliyet altında satış yaparak rakiplerini etkisizleştirme girişimi olarak tanımlanabilecektir.

Avrupa Komisyonu tarafından yapılan tanıma göre "yıkıcı fiyatlandırma"; hâkim konuma sahip bir işletmecinin bir veya daha fazla rakibini ortadan kaldırmak ya da disipline edebilmek adına veya potansiyel rakiplerin piyasaya girişine mâni olup bu şekilde piyasada var olan rekabetin derecesini ve muhafazasını ya da büyümesini engelleyerek kısa vadede fiyatlarını

düşürüp sonucunda kasten kayba uğradığı veya karından feragat ettiği uygulamadır.

Bununla belirtmek gerekir ki, yıkıcı fiyatlamadan söz edebilmek için;

- ◆ Eylemi gerçekleştirenin "hâkim konuma sahip şirket" olması ve,
- ◆ Hâkim konumdaki bu şirketin konusu hakimiyetin vermiş olduğu güç ile, Ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan veya dolaylı olarak engel olunması ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemler yapılmış olması gereklidir.

Kara Cuma ("Black Friday") örneğine baktığımızda ise uygulanan indirim 24 saatle ve stoklarla sınırlı ürün için geçerli olduğunu görmekteyiz. Bu anlamda,

Hâkim olmayan bir şirketin 24 saatlik zaman diliminde sınırlı sayıda ürün için yaptığı satışların (Black Friday satışlarının) yıkıcı fiyatlandırma ve/veya rekabeti bozucu fiyat uygulamalarından sayılmayacağı söylenebilecektir.

Zira "rekabeti bozucu fiyat uygulamalarında" süreklilik önemli bir unsurdur.

Bu kapsamda öncelikle sektörde mevcut rekabetin niteliği ve ilgili işletmenin sahip olduğu pazar payı gibi hususlar gözetilerek ilgili teşebbüsün "hâkim durumda olup olmadığı" değerlendirilmelidir.

Sonrasında ise bu hâkim konumdaki şirketin fiyatlandırma politikasının Kanun'da belirtilen biçimde

"Ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan veya dolaylı olarak engel olunması ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırıcı" nitelikte ve devamlılıkta olmadığı da ayrıca değerlendirilmelidir.

Bununla birlikte bu değerlendirme sonucunda, tek bir e-ticaret veya perakende işletmecisinin piyasada hâkim durumda olmadığı sonucuna ulaşılsa dahi, Rekabet Kurulu'na ve Kanun'a göre de diğer teşebbüslerle yapılan anlaşmalar ya da birlikte davranışlar, "birlikte hâkim durum" yaratabilmekte olup konunun bu kapsamda ayrıca değerlendirilmesi de önemlidir.

- Peki ya, rekabeti bozucu eylemlere ilişkin reklam sağlayıcı vasıtası ile yürütüldüğü hallerde reklam sağlayıcı bu reklamları yayınlı yayınlanan reklamlardan sorumlu mudur?

Konuya ilişkin güzel bir örnek Rekabet Kurulu'nun K. 19-38/575-243 sayılı ve 07.11.2019 tarihli kararı ile verilmiştir.

İlgili kararda Google'ın Google Shopping Unit'te e-ticaret şirketlerinin reklamlarının gösterilmesine ilişkin ihale mekanizmasının, bu alanı tek bir teşebbüsün yüksek ücretler ile kapamasına yol açtığı ve bu durumun e-ticaret şirketlerinin Shopping Unit'teki görünürlüğü azaltarak piyasanın rekabetçi yapısını tüketiciler aleyhine bozduğu iddiası ile yapılan şikâyet;

- Google LLC, Google International LLC, Google Reklamcılık ve Pazarlama Ltd. Şti.'den oluşan ekonomik bütünlük olan GOOGLE'ın dünyada ve Türkiye'de en çok kullanılan arama motoruna sahip olduğu, GOOGLE'ın elde ettiği gelirin çok büyük bir kısmının arama sayfalarında gösterdiği reklamlardan kaynaklandığı, (...)

- Ülkemizde e-ticaret hacminin bir önceki yıla göre %37 büyüyerek 2017 yılında 42,2 milyar TL'ye ulaştığı ve çevrim içi perakende ticaretin toplam perakende ticaret içindeki payının %4,1 olduğu,

- Yeni kullanıcı ve müşterilerin tüketim alışkanlıklarının GOOGLE'ın eylemlerinden olumsuz etkilenmesi ve rekabet şartlarının bir e-ticaret şirketi lehine fakat tüketiciler aleyhine olacak şekilde oluşması ihtimalinin yüksek olduğu, (...)

- Çevrim içi perakende pazarındaki oyuncuların farklı iş modelleri (doğrudan satış, pazar yeri vb.) ile birbirlerinden farklılaşmaları ve farklı kategorilerde (elektronik, giyim, hediyelik eşya vb.) uzmanlaşmaları, mevcut oyuncuların pazar paylarının dağılımı olduğu ve bu nedenle ilgili pazarda herhangi bir hâkim durum ya da baskın pazar gücünden bahsetmenin mümkün olmadığı (...)

- Başvuru sahibi açısından en önemli reklam mecrasının arama hizmetlerine yönelik reklam mecrası olduğu,

- GOOGLE'ın Shopping Unit için oluşturduğu ihale mekanizmasının endişe yarattığı ve fahiş fiyatlandırma ile sonuçlanabilecek bu mekanizmanın e-ticaret siteleri arasında dışlayıcı olmayacak şekilde oluşturulmasına yönelik tedbirlerin alınması gerektiği, (...)

- GOOGLE'ın hâkim durumda bir teşebbüs olarak özel sorumluluğunun bulunduğu,

- GOOGLE'ın Shopping Unit alanını bir teşebbüsün hâkimiyetine bırakması durumunda e-ticaret siteleri arasındaki rekabetin bozulacağı, bu teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaşacağı, eylemin süresine bağlı olarak piyasa dışına itilecekleri ve GOOGLE tarafından düzenlenen ortalama ihale fiyatlarının yükselip fahiş fiyatların oluşmasına sebebiyet vereceği, (...)

- Trendyol markasıyla faaliyet gösteren DSM Grup Danışmanlık İletişim ve Satış Ticaret A.Ş.'nin1 "Kara Cuma" olarak adlandırılan 19-23 Kasım tarihleri arasında Google Shopping alanını, verdiği olağüstü yüksek teklifler ile münhasırlaştırdığı,

- Trendyol'un söz konusu ihale mekanizmasına "Kara Cuma" döneminde verdiği teklifler nedeniyle oluşan ortalama kelime bazlı CPC fiyatlarına ve aynı ürün gruplarına ait bir hafta önceki (12-16 Kasım tarih aralığındaki) ortalama fiyatlara bakıldığında arada oldukça yüksek farkların oluştuğunun görüldüğü,

- Bahse konu durumun Trendyol dışında başka hiçbir teşebbüsün Shopping alanına reklam verememesine sebep olduğu, diğer teşebbüslerin bu alana reklam verecek satış yapabilme imkânından mahrum kalmasının yıkıcı etkilerinin bulunduğu, bu durumun başvuru sahibi açısından olumsuz etkiler yarattığı, (...)

belirtilmiştir.

Verilen kararda;

GOOGLE hakkındaki ayrımcılık iddialarının değerlendirilmesinde son olarak ilgili pazarın özellikleri ve GOOGLE'ın mevcut ticari konumunun da dikkate alınması gerektiği, genel arama hizmetleri pazarında faaliyet gösteren GOOGLE'ın gelirlerini reklamcılık hizmetlerinden elde ettiği, bu kapsamda e-ticaret firmalarına reklam yeri sunan GOOGLE, ürün reklamlarına ilişkin açık artırmalarda en yüksek fiyatı veren üzerinden reklam sıralaması yaparken kârını maksimize etmeyi amaçlamasının olağan olduğu, öte yandan GOOGLE'ın mevcut durumda hissedarı olduğu bir e-ticaret firması bulunmadığından ve dolayısıyla alt pazarda faaliyet göstermediğinden, e-ticaret firmaları arasında ayrımcılık yapmasını gerektirecek ve kötüye kullanma anlamında stratejik davranışlarda bulunmasına neden olacak bir güdüsünün bulunmadığına

karar vermiştir.

Karara göre, tam tersi GOOGLE'ın algoritmalarını Shopping Unit alanını tek bir e-ticaret firmasının hâkimiyetine bırakacak şekilde dizayn etmesi ve bu suretle e-ticaret pazarında rekabetin azalmasına sebep olması orta ve uzun vadede GOOGLE'ın gelir kaybına neden olabilecektir.

Bu durum da hem ticari anlamda hem de marka algısı anlamında olumsuz bir sonuç doğuracağından GOOGLE açısından rasyonel bir tercih olmayacaktır.

Bu kapsamda Kurul şikâyet konusu durumların Google'ın bir ticari faaliyet alanı olan reklam yayınlamama faaliyeti kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine ve haksız rekabet teşkil etmeyeceğine karar vermiştir.

Bununla birlikte kararda geçen e-ticaret sitesi hakkında aşağıdaki tespitler yapılmıştır.

“(194) Kara Cuma döneminin hemen öncesi ve sonrasına yönelik verilerin daha yakından incelenmesi sonucunda, 15 Kasım'dan 20 Kasım tarihine kadar olan dönemde, Trendyol'un tekliflerinin hızla arttığı ve artan teklifler neticesinde, Trendyol'a ait ürün reklamı gösterimlerinin ve ürün reklamlarına yapılan tıklamaların da doğal olarak arttığı belirtilmiştir. 20 Kasım tarihinden sonra ise, Trendyol'un teklifleri ve dolayısıyla Trendyol'un ürün reklamı gösterimleri ve ürün reklamlarına yapılan tıklamaların da azaldığı gösterilmiştir.

Trendyol'un, 21 Kasım tarihindeki ürün reklamı harcamalarının Türkiye'deki tüm ürün reklam harcamalarının yaklaşık %(...) tekabül ettiği, Trendyol'un ortalama teklifi (...) Amerikan Doları tutarında iken, diğer tüm reklam verenler tarafından verilen ortalama teklif tutarının ise (...) Amerikan Doları olarak tutarında olduğu, başka bir deyişle, Trendyol'un ortalama teklif tutarının rakiplerine kıyasla (...) kat daha yüksek olduğu belirtilmiş, öte yandan Trendyol'un bu durumda dahi ürün reklamı gösterimlerinin yalnızca yaklaşık %(...), ürün reklamı tıklamalarının ise yalnızca %(...) kazanabildiği ifade edilmiştir.

GOOGLE, Trendyol'un 2018 yılı Kara Cuma (Kasım 2018) döneminde agresif bir reklam pazarlama kampanyası yürüttüğü, bu durumun nedeni olarak da Trendyol'un, 2018 yılında Çin asıllı Alibaba Grubu tarafından kısmen devralınması gösterilmiştir. Söz konusu devralmanın ardından, Trendyol'un Kasım 2018'deki Kara Cuma gibi tatil veya alışveriş günleri zamanlarında yoğun bir şekilde (hem çevrim içi ve hem de çevrim dışı olarak) reklam vermek üzerine bir strateji belirlediği ifade edilmiştir.

Trendyol'un Ekim-Kasım 2018 tarihinde Kara Cuma gibi alışveriş günleri zamanlarında yoğun bir şekilde reklam vermek üzerine bir strateji belirlediği ve buna

yönelik bütçe ayırdığı ancak senenin geri kalan dönemlerinde agresif bir reklam verme stratejisinden uzaklaştığı anlaşılmaktadır.”

Bu anlamda Kurul, yayınlanan reklam içeriklerine değil de Google'ın faaliyet alanı kapsamında yürüttüğü bu reklam hizmetini haksız rekabet değerlendirmesine esas almıştır.

Başvurucunun bahse konu e-ticaret sitesi karşısında Google tarafından belirlenen “aşırı fiyatlandırmaya” katlama gücü olmadığı bu durumun haksız rekabet teşkil ettiği zira kendisine bir öne çıkma imkanı tanınmadığı yönündeki şikayetine istinaden ise Google'ın uyguladığı açık artırma modeli çerçevesinde bir değerlendirme yaparak fiyatların GOOGLE tarafından belirlenmediği, e-ticaret firmalarının sunduğu teklifler ve kalite skorları çerçevesinde şekillendiği, GOOGLE'ın kullanmakta olduğu genelleştirilmiş ikinci fiyat açık artırmasının teklif verenin, bir sonraki teklif verenin teklifini geçmek için yeterli tutarı ödediği bir sistem olduğu, bu sistemde kendi teklif ettiği tutar çok yüksek olsa dahi gerçekte ödediği tutarın reklamın gerçek değerine yakın bir tutar olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, aşırı fiyat iddialarının da gerçeği yansıtmadığı sonucuna varmıştır.

III. Durumun Türk Ticaret Kanunu ve Haksız Rekabet Hükümleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi

TTK'nın 55. Maddesi ile “Dürüstlük kuralına aykırı davranışlar, ticari uygulamalar”ın haksız rekabet teşkil edeceği düzenlenmiştir.

Bu kapsamda Dürüstlük kuralına aykırı reklamlar ve satış yöntemleri yasaklanmıştır. Madde kapsamında;

1. Başkalarını veya onların mallarını, iş ürünlerini, fiyatlarını, faaliyetlerini veya ticari işlerini yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere incitici açıklamalarla kötölemek,

2. Kendisi, ticari işletmesi, işletme işaretleri, malları, iş ürünleri, faaliyetleri, fiyatları, stokları, satış kampanyalarının biçimi ve iş ilişkileri hakkında gerçek dışı veya yanıltıcı açıklamalarda bulunmak veya aynı yollarla üçüncü kişiyi rekabette öne geçirmek, (...)

5. Kendisini, mallarını, iş ürünlerini, faaliyetlerini, fiyatlarını, gerçeğe aykırı, yanıltıcı, rakibini gereksiz yere kötileyici veya

gereksiz yere onun tanınmışlığından yararlanacak şekilde; başkaları, malları, iş ürünleri veya fiyatlarıyla karşılaştırmak ya da üçüncü kişiyi benzer yollarla öne geçirmek,

6. Seçilmiş bazı malları, iş ürünlerini veya faaliyetleri birden çok kere tedarik fiyatının altında satışa sunmak, bu sunumları reklamlarında özellikle vurgulamak ve bu şekilde müşterilerini, kendisinin veya rakiplerinin yeteneği hakkında yanıltmak; şu kadar ki, satış fiyatının, aynı çeşit malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerinin benzer hacimde alımında uygulanan tedarik fiyatının altında olması hâlinde yanıltmanın varlığı karine olarak kabul olunur; davalı, gerçek tedarik fiyatını ispatladığı takdirde bu fiyat değerlendirmeye esas olur,

7. Müşteriyi ek edimlerle sunumun gerçek değeri hakkında yanıltmak,

8. Müşterinin karar verme özgürlüğünü özellikle saldırgan satış yöntemleri ile sınırlamak, (...)

dürüstlük kuralına aykırı reklamlar ve satış yöntemleri olarak değerlendirilir ve hukuka aykırı kabul edilir.

Bununla birlikte yukarıda konuyu rekabet Kanunu çerçevesinde değerlendirirken belirtmiş olduğumuz “süreklilik” burada da önemli bir unsurdur.

Bu anlamda Black Friday'de yapılan 24 saate özel ve stoklarla sınırlı indirimlerin haksız rekabet teşkil edip etmeyeceği ayrı bir sorudur.

Zira yukarıda belirtilen 55/a-6 maddesi içerisinde “birden çok kere” ifadesi kullanılarak tekrar ve sürekliliğin önemli bir unsur olduğu vurgulanmıştır. Buna karşın sayılan diğer haller için bir tekrar öngörülmemiştir. Bu anlamda belirtmek gerekir ki haksız rekabet bakımından inceleme pek çok açıdan yapılabilecektir.

Örneğin, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanununun 61. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, tüketiciyi aldatıcı veya onun tecrübe ve bilgi noksanlıklarını istismar edici, can ve mal güvenliğini tehlikeye düşürücü, şiddet hareketlerini ve suç işlemeyi özendirici, kamu sağlığını bozucu, hastaları, yaşlıları, çocukları ve engellileri istismar edici ticari reklam yapılamayacaktır. Aksi yöndeki reklamlar haksız ticari uygulama niteliğindedir.

Bu anlamda haksız rekabet değerlendirilerek uygulanan satış politikalarının diğer kanunlarla belirtilen haksız ve hukuka aykırı durum düzenlemeleri ile birlikte değerlendirilmesi gerekecektir.

Neticede haksız rekabet kanunla özel olarak şartları düzenlenmiş olan bir haksız fiildir. Bu nedenle, TTK m. 55/1/a-8 uyarınca haksız rekabet teşkil eden fiillerin, aynı zamanda haksız ticari uygulamadır. Aynı şekilde tam tersini söylemek de mümkündür.

Bu anlamda, her ne kadar "sınırlı sayıda ve sınırlı sürede" yapılan fiyat uygulamaları olsalar da tüketiciyi aldatan fiyat uygulamaları, tüketiciyi yanlış yönlendiren, ürün vasıflarını doğru göstermeyen ve abartılı reklamlar aynı zamanda haksız ticari uygulamalardır. Bu eylemler aynı zamanda Türk Ticaret Kanunu kapsamında birer haksız rekabet eylemi olarak nitelendirilmelidir.

IV. Agresif Satış Politikaları Kapsamında "Örtülü Reklam"

Son yıllarda indirim haberlerini aldığımız mecralara baktığımızda bu mecraların doğrudan markaların yaptığı reklamların yanında, belki de en çok sosyal medya olduğunu söyleyebiliriz.

Zira son yıllarda, beğenerek takip ettikleri sosyal medya fenomenlerinin "tek tıkla" ve günün deyişiyle "yukarı kaydırarak" incelemeye sunduğu indirimli ürünlere yönlendirilen tüketici algısı "hiç aklında olmayan" ürünleri satın almış olarak bulabilmektedir.

İşte burada firmalar/markalar ile tüketici arasındaki "kurumsal/ticari" ilişkiyi ortadan kaldırarak doğrudan tüketicinin parmağının ucuna ulaşan, daha doğrudan, pek çok reklamın gerçekleştirebileceğinden çok daha öte bir "yönlendirme" durumu ortaya çıkabilmektedir.

Bu yönlendirme Kara Cuma ("Black Friday") gibi indirim günleri öncesinde oldukça yoğunlaşarak tüketiciyi çepeçevre sarar hale gelmektedir.

Yasal sınırların net olmadığı sosyal medyada kullanıcıların yaptıkları bu paylaşımların günümüzde tüketiciyi yönlendirmedeki etkisi yadsınamaz olsa da bu paylaşımların örtülü reklam çerçevesinde değerlendirilip değerlendirilmeyeceği halihazırda önemli bir tartışmadır.

Örtülü reklamı, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun 62. Maddesinde

"Reklam olduğu açıkça belirtilmeksizin yazı, haber, yayın ve programlarda, mal veya hizmetlere ilişkin isim, marka, logo veya diğer ayırt edici şekil veya ifadelerle ticari unvan veya işletme adlarının reklam yapmak amacıyla yer alması ve tanıtıcı mahiyette sunulması" olarak tanımlıyor ve her türlü iletişim aracında sesli, yazılı ve görsel olarak örtülü reklam yapılmasını yasaklıyor. Aynı şekilde, Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun, (2011: Madde 3/g) lafzını 'gizli ticarî iletişim'e dönüştürdüğü örtülü reklamı, "medya hizmet sağlayıcı tarafından reklam yapmak maksadıyla veya kamuoyu yönlendirebilecek şekilde; mal veya hizmet üreticisinin faaliyetinin, ticarî markasının, adının, hizmetinin ve ürününün reklam kuşakları dışında ve reklam yapıldığına ilişkin açıklayıcı bir ses veya görüntü bulunmaksızın programlarda sözcükler veya resimler ile tanıtılması"

şeklinde tanımlanmakta olup kanun örtülü reklam yapılmasını yasaklamaktadır.

Ayrıca, Ticari Reklam ve İlanlara İlişkin İlkeler ve Uygulama Esaslarına Dair Yönetmelik 5/d maddesi de aynı yöndedir:

"Biçimi ve yayımlandığı mecra ne olursa olsun, bir reklamın reklam olduğu açıkça anlaşılmalıdır. Bir reklam haber ve yorum öğeleri içeren bir mecrada yayımlandığında, reklam olduğu kolaylıkla algılanacak biçimde belirtilir. Örtülü reklam yapılamaz."

Aynı şekilde Radyo ve Televizyon Kurulu ve Yayınları Hakkında Kanun'un 21/5 maddesinde de her türlü yayında gizli (örtülü) reklamın yapılmasının yasak olduğu belirtilmiştir.

"Örtülü reklam"ın tanımı ise Radyo ve Televizyon Yayınlarının Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik'in ("RTÜK Yönetmeliği") 4. Maddesinde "gizli reklam" adı altında yapılmıştır:

"Gizli reklam; yayıncı tarafından reklam yapma maksadıyla, malların, hizmetlerin, ismin, ticari markanın veya üretici veya hizmet sağlayıcının faaliyetlerinin, para karşılığı veya benzer sebeplerle, programlarda logo, ticari unvan, tescilli marka, görüntü, sözlü ifade veya bunları çağrıştırabilecek imalar yoluyla tanıtımını ifade eder."

Algı ve/ya da farkındalık eşliğinin altı ya da üstü üzerinden bir değerlendirme yapılabilir ya da mesajın ulaştığı hedef alımlayıcı nispetine, tiraj ve reyting gibi ölçümlenmelerdeki ulaşılan alımlayıcı sayısının yüksekliğine de bakılabilir.

Ne yapılırsa yapılsın, sonuçta, herkesçe görülebilir ve abartılı olduğu kolaylıkla düşünülebilir bir bilgilendirme mesajı, sayısı yüksek bir kitleye yönelik hazırlanıyor ve iletiliyorsa örtülü reklam şüphesi kuşkusuz güçlenecektir.

Bu kapsamda kanaatimizce reklam yapma amacıyla hareket edilmesi ve fakat bunun açıkça değil de üstü kapalı bir şekilde imalar yoluyla gerçekleştirilmesi de örtülü reklam olarak değerlendirilebilecektir.

Doğrudan sosyal medyaya ilişkin olmakla birlikte bir köşe yazısının incelenmesi neticesinde Reklam Kurulu' nun vermiş olduğu, D. 2017/4108, T. No. 268, sayılı ve 09.01.2018 tarihli karar oldukça dikkat çekicidir.

Bu kararda, F1 Gazetesinin 24.11.2017 tarihli nüshası ile www.F1.com.tr adresli internet sitesinin 24.11.2017 tarihli görünümünde yer alan ve köşe yazarı K1 tarafından kaleme alınan köşe yazısında;

"Efsane Cuma' için Alışveriş Listem Hazır..."

İNTERNETTEN alışverişe acayip ısındım. Veriyorsun siparişi... Hooop! Cicili bicili paketler kapıda. Sanki hediye gelmiş gibi... Her ne kadar parasını versen de böyle bir duyguya kapılıyorsun. İşte ben tam da böyle bir ruh halindeyken... Geldi "EFSANE CUMA" olayı.

Bu cumayı "efsane" yapan unsur şu: Bugün gece yarısına kadar "hepsiburada.com"da alışveriş yapanlara yüzde 80'e varan indirimler var. Bugün "...com" a dalacağım. Ve şu ürünleri satın alacağım:

(...)

"X2'da inanılmaz indirim: Bugün günlerden Efsane Cuma... Bugün o gün. X2'da yüzde 80'e varan bir indirim var bugün. Milyonlarca üründe. Çıldırır insan. Ama çıldırılmayın. Sakince listenizi yapın. Ben de yaptım ayıptır söylemesi. Evet, Hindistan'dayım ama İstanbul'daki evin ihtiyaçları bitmiyor ki..."

Bu "indirim" de sihirli bir kelime, duyunca gözleri ve kulakları dikiveriyor insanın...

"Aman bir şey kaçırmayalım!" diye...

Tuvalet kâğıdı, diş macunu, deterjan, mutfak havlusu, temizlik malzemeleri gibi stoklanacak bir sürü gündelik malzemeyi ....'nın "Efsane Cuma" indiriminden karşılıyorrum.

'X2'da inanılmaz indirim: Bugün günlerden Efsane Cuma

- Bugün çılgın bir gün... Damarlarımızdan alışveriş akıyor...

'X2'da inanılmaz indirim: Bugün günlerden Efsane Cuma

Evet, bundan çok gurur duyuyoruz. Hem onlara verdiğimiz destek tarafında hem de müşterileri onlara yönlendirme tarafında kadınları teşvik ediyoruz. Bizim ana sayfamıza gelen müşteriyi, "Bak girişimci kadınlara seni yönlendireyim!" diye bir yerimiz var. Çünkü kadın gücüne inanıyoruz, kadın girişimcileri desteklemek gerektiğine de.

"Efsane Cuma"da tabii ki o kadınların indirimli ürünleri de var!

şeklinde ifadelere yer verildiği ve bir e ticaret sitesinin isminin paylaşıldığı tespit edilmiştir.

Bahsi geçen köşe yazılarında www.....com adresli internet sitesi, bu sitede satışa sunulan ürünler ve yapılan indirimler ile ilgili çok sayıda övücü ve talep yaratıcı ifadeye yer verildiği, söz konusu yazılarda özellikle;

"Bugün gece yarısına kadar "...com"da alışveriş yapanlara yüzde 80'e varan indirimler var. Bugün "...com"a dalacağım..."

"X2'da inanılmaz indirim: Bugün günlerden Efsane Cuma... Bugün o gün. X2'da yüzde 80'e varan bir indirim var bugün. Milyonlarca üründe. Çıldırır insan..."

şeklinde reklam sloganı niteliğinde ifadelere yer verilmek suretiyle, tüketicilerin aydınlanma ve bilgilenme ihtiyacını karşılama ve haber verme amacının dışına çıkılarak tüketici tercihlerini bilinçli olarak yönlendirebilecek şekilde ürün satın alınmasının teşvik edildiği ve dolayısıyla inceleme konusu yazılarda yer alan ifadelerin Yönetmelik'te belirtilen abartsız ve orantılı olma, tüketicilerin aydınlanma ve bilgilenme ihtiyacını karşılama ve tüketici ter-

cihlerini bilinçli olarak yönlendirebilecek şekilde mal veya hizmetlerin kiralanmasının veya satın alınmasının teşvik edilmesinin ölçütlerini aştığı, böylelikle anılan yazılar vasıtasıyla www.....com adresli internet sitesinin örtülü reklamının yapıldığı, bu nedenle söz konusu yazıların örtülü reklam yönüyle; Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliğinin 22/1, 22/2, 23/1 inci maddeleri, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 61 inci maddesi, hükümlerine aykırı olduğuna,

karar verilmiştir.

Yani aslında hemen her gün denk geldiğimiz pek çok yerde karşımıza çıkan ve tüketici psikolojisini ciddi anlamda yönlendiren "indirim bildirimleri" örtülü reklam olarak nitelendirilmeye ağırdır.

Ancak bu konunun halihazırda tartışmaya açık ve her somut olay için ayrı değerlendirilmesi gereken bir konudur.

SONUÇ;

Yukarıda izah edildiği üzere, Kara Cuma ("Black Friday") de firmaların uyguladıkları agresif satış yöntemleri ve bu kapsamda fiyat indirimleri, sosyolojik boyutunun yanında, özellikle rekabet hukuku ve Türkiye Ticaret Kanunu'nun haksız rekabet hükümleri bağlamında oldukça önemli sonuçlara sahiptir.

Rekabet hukuku bakımından durumun bir ihlal olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği konusunda, teşebbüslerin sektörde hâkim konuma sahip olup olmadıkları ve bu itibarla, "rekabeti bozucu fiyat uygulamaları"nın mevcut olup olmadığı gibi pek çok unsur kapsamında değerlendirme yapmak gerekecektir.

Bununla birlikte Kara Cuma (Black Friday) indirimlerinin süreklilik arz etmemesi ve sınırlı ürüne yönelik olması dolayısı ile

şimdiye kadar yapılan indirimler "yıkıcı fiyatlandırma" olarak görülmemiştir.

Türk Ticaret Kanunu kapsamında değerlendirildiğinde ise bu özel günlere yönelik satış politikalarına ilişkin uygulamada teşebbüslerin yetkilerinin "sınırsız" olmadığı, tüketiciyi yanlış yönlendiren, yanıltıcı reklam ve fiyatlandırmaların ve/veya ürün hakkında abartılı ifade içeren açıklamaların haksız ticari uygulamalar olduğu ve bu durumların varlığının ayrıca haksız rekabet de teşkil edebileceği söylenebilecektir.

Bu hukuki düzenlemeler pazarın diğer "küçük" aktörlerine doğrudan bir yarış imkânı vermese dahi, yanıltıcı uygulama ve aldatıcı fiyatlandırmalarla tüketiciyi yanıltılmak sureti ile yapılan ticareti, bu anlamda "haksız rekabeti" engelleyici bir mekanizma olarak kullanılabilecektir.

Detaylı Bilgi için;
[Av. Semra Gürçal](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Yasin Altunsaray & Orhan Unal, Elektronik Haberleşme Sektöründe Rekabeti Bozucu Fiyat Uygulamaları: Yıkıcı Fiyatlandırma ve Düzenleyici Yaklaşımlar <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/197767>
2. Prof. Dr., Mete Çamdereli, Yrd. Doç. Dr. Nihal Kocabay Şener- Örtülü Reklamın Örtüsünü Aralamak <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/497233>
3. Öğr., Gör. Dr. Seçil Toros, Atılım Üniversitesi Türkiye'de Aldatıcı Reklamların Denetlenmesi <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/501780>

TAŞINMAZ EDİNİMİ İLE TÜRK VATANDAŞLIĞI

A. Taşınmaz Edinimi ile Türk Vatandaşlığı Kazanılmasının Yasal Dayanağı

5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 12. Maddesinde Türk Vatandaşlığının kazanılabileceği istisnai haller sayılmıştır.

Bu kapsamda, 5901 sayılı Kanununun 12. Maddesi 1. Fıkrası b bendi uyarınca, millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmayan, Türkiye’de çalışmayan ancak Cumhurbaşkanınca belirlenecek kapsam ve tutarda yatırım yapacaklar ile bunların yabancı eşi, kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocuğu Cumhurbaşkanınca kararı ile vatandaşlık kazanabilirler.

Türk vatandaşlığının kazanılmasına, kaybına, iptaline ve çok vatandaşlığa ilişkin işlemlerin yürütülmesinde uygulanacak usul ve esasları belirleyen Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğinin 20. Maddesinin 2. Fıkrasında ise, 5901 sayılı Kanununun 12. Maddesi 1. Fıkrası b bendine atf yapılarak

“En az 250.000 Amerikan Doları veya karşılığı döviz ya da karşılığı Türk Lirası tutarında taşınmazı tapu kayıtlarına üç yıl satılmaması şerhi koyulmak şartıyla satın alan veya kat mülkiyeti ya da kat irtifakı kurulmuş, en az 250.000 Amerikan Doları veya karşılığı döviz ya da karşılığı Türk Lirası tutarı peşin olarak yatırılan taşınmazın satışının vaat edildiğine dair

noterden düzenlenen sözleşmenin üç yıl süreyle devri ve terkinin yapılmayacağı taahhüdüyle tapu siciline şerh ettirdiği Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca tespit edilen yabancı”

Cumhurbaşkanı kararı ile Türk vatandaşlığını kazanabileceği düzenlenmiştir.

Yabancı gerçek kişilerin şahsi taşınmaz edinimlerini kapsamakta olup gerçek kişilerin şahsı dışında yapılan veya yöneticisi/ortağı olduğu tüzel kişilerin adına yapılan taşınmaz edinimleri Yönetmelik kapsamında bulunmamaktadır.

Ayrıca, yönetmeliğin 20. Maddesinin 6. Fıkrasında göre, belirtilen parasal değerlerin belirlenmesinde, tespit tarihindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının efektif satış kurunun ve/veya çapraz döviz kurunun esas alınması gerekmektedir.

B. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünce Hazırlanan Kılavuzda Belirtilen Kriterler

Yönetmelikte yabancı gerçek kişilerin taşınmaz edinimi ile Türk Vatandaşlığı kazanmasına ilişkin usul ve esasların bir kısmının düzenlenmesinin yanı sıra; tapu müdürlüklerinin yapacakları işlemlerde uygulanacak usul ve esasları düzenlemek ve yabancı kişilerin bilgilendirilmesi amacıyla Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü tarafından da kılavuz hazırlanmıştır.

Bu kapsamda, taşınmaz edinimi ile Türk vatandaşlığı kazanmak isteyen yabancı

gerçek kişiler 5901 sayılı Kanun ve Yönetmeliği esas almalarının yanı sıra kılavuzu da göz önünde bulundurmalarıdır.

Yukarıda atf yapılan, yönetmeliğin 20. Maddesinin 2. Fıkrası incelendiğinde, taşınmazın niteliği bakımından, satış işlemlerinde herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır. Ancak satış vaadi işlemiyle vatandaşlık kazanılabilmesi için taşınmazda kat mülkiyeti veya kat irtifakının tesis edilmiş olması gerekmektedir.

Kılavuzda da belirtildiği üzere, satış yoluyla edinilecek veya satış vaadine konu olabilecek taşınmaz sayısında herhangi bir sınırlama söz konusu değildir.

Önemli olan taşınmazların değer toplamının 250.000 Amerikan Doları veya karşılığı döviz ya da karşılığı Türk Lirasının üzerinde olması gerekmektedir.

Örneğin, yabancı gerçek kişi 31.10.2020 tarihinde 200.000,00 TL tutarındaki taşınmazı satın aldıktan sonra 01.12.2020 tarihinde de 60.000,00 USD tutarı karşılığında taşınmazı satın alırsa değer toplamına ulaşmış olacaktır.

Değer tespitinde ise üç farklı değer/değerler toplamının yönetmelikle belirlenen tutarın üstünde olması aranmaktadır. Buna göre:

1. Resmi senette beyan edilen satış bedeli/bedelleri ve/veya ve/veya satış vaadinde belirlenen değer/değerler toplamının,
2. Taşınmaz değerlendirme raporundaki değer/değerler toplamının,
3. Bedel transferleri/ödemeleri toplamının 250.000 Amerikan Doları veya karşılığı döviz ya da karşılığı Türk Lirasının üzerinde olması gerekmektedir.

Şayet üç değer/değerler toplamından biri işbu tutarın altında kaldığı takdirde yönetmelikte aranan kriterler yerine getirilmemiş olacaktır.

Ayrıca, kılavuz uyarınca, üç farklı değer/değerler toplamında esas alınacak kurlar da şöyledir:

Bedel transferleri/ödemeleri değer/değerler toplamında, dekontun (TL) olarak ödenmesi durumunda; dekont değerinin USD cinsinden karşılığının bulunmasında, ödeme gününden önceki son iş gününün TCMB efektif satış kuru esas alınır.

Burada dekont değeri, taşınmaz satış / sözleşme bedeli harici bir ödeme kalemi (komisyon, masraf vb.) düşüldükten sonra kalan değerdir.

Taşınmaz değerlendirme raporunda taşınmazın (TL) değerinin USD cinsinden karşılığının bulunduğu takdirde, rapor tarihinden önceki son iş gününün TCMB efektif satış kuru esas alınır.

Farklı tarihli birden fazla dekont sunulması halinde ise, resmi senet (satış) değeri veya satış vaadi sözleşmesinde belirlenen (TL) değeri; (her ödeme gününden önceki son iş gününün TCMB efektif satış kuru esas alınarak) yönetmelikte aranan USD değerini sağlayan dekont (TL) toplamlarından düşük olmamalıdır.

Taşınmaz değerlendirme raporu bakımından ise aranan en önemli kriter, raporun, "Sermaye Piyasası Kurulunun" veya "Türkiye Değerleme Uzmanları Birliğinin" internet sayfalarında yayınlanmış olan gayrimenkul değerlendirme şirketlerinden alınmalıdır. Belirtilen yerler haricinde alınan değerlendirme raporları başvuruda esas alınmayacak ve geçersiz sayılacaktır.

Değerleme raporunun alınacağı kurumların kılavuzda belirtilmesinin yanı sıra, raporun süre olarak geçerliliğine ilişkin düzenleme tarihinden itibaren 3 ay içinde başvuru yapıldığı takdirde raporun geçerli kabul edileceği belirtilmektedir.

Ayrıca, 2019/1 Sayılı Genelge kapsamında, satış veya satış vaadi değerinin, taraflarca değerlendirme raporu değerinden düşük belirlenmesi mümkün olup değerlendirme raporunun, satış bedeli ve tapu harcı matrahı yönünden bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

Misalen, değerlendirme raporunda taşınmazın bedeli 300.000,00 USD çıkmışsa taraflar 265.000,00 USD üzerinden taşınmazın satış işleminin gerçekleşmesine anlaşabilirler.

Kılavuzda, taşınmazda ipotek veya haciz bulunması halinde nasıl bir yol izlenmesi gerektiği düzenlenmiştir.

Taşınmaz üzerindeki mevcut ipotekle veya hacizle satış yapılabilen ve satış vaadi sözleşmesi düzenlenebilmektedir.

Ancak işlemi yapan görevli, taşınmazda şayet ipotek veya haciz varsa, yabancı kişiyi bilgilendirmelidir.

Detaylı Bilgi için;
Stajyer Avukat
[Sezer Emre](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Türk Vatandaşlığı Kanunu
2. Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik
3. Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğinin Uygulanmasına İlişkin Kılavuz, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü

https://www.tkgm.gov.tr/sites/default/files/icerik/ekleri/kilavuz_0.pdf

TAŞINMAZ DEĞERLEME RAPORU BAKIMINDAN İSE ARANAN EN ÖNEMLİ KRİTER, RAPORUN, "SERMAYE PİYASASI KURULUNUN" VEYA "TÜRKİYE DEĞERLEME UZMANLARI BİRLİĞİNİN" İNTERNET SAYFALARINDA YAYINLANMIŞ OLAN GAYRİMENKUL DEĞERLEME ŞİRKETLERİNDEN ALINMALIDIR. BELİRTİLEN YERLER HARİCİNDE ALINAN DEĞERLEME RAPORLARI BAŞVURUDA ESAS ALINMAYACAK VE GEÇERSİZ SAYILACAKTIR.

BASIN İŞ KANUNU KAPSAMINDA İŞE BAŞLATMAMA TAZMİNATI

GİRİŞ

Basın; "düşünceyi açıklama özgürlüğüne bağlı olarak haber verme, etkileme, eğitme, eğlendirme vb. amaçlarla haberlerin ve fikirlerin toplanıp değerlendirildiği, bilgi ve görüşlerin kamuoyuna iletildiği süreklilik gösteren yazılı ve işitsel-görsel araçlar" olarak tanımlanabilir. [1]

Basın sektöründe çalışan gazetecilerin işverenlere karşı korunması Basın İş Hukuku alanına tabi olmaktadır.

Bir hukuki ilişkinin iş akdine dayanması, diğer bir deyişle bir sözleşmenin iş sözleşmesi sayılması için kanunda sayılan şartların oluşması (tarafların işçi ve işveren sıfatına sahip olması, işçinin çalıştığı yerin iş kanununda belirtilen işyeri kavramının unsurlarını taşıyan bir yer olması) bu hukuki ilişkinin her zaman iş yasaları kapsamına girmesi için yeterli değildir.

İş yasaları gerek kapsamlarına aldıkları iş ilişkileri gerek getirdikleri istisnalarla uygulama açısından birbirinden farklılıklar gösterir.

Bu nedenle, iş hukukunun kapsamını saptayabilmek için iş yasalarının uygulama alanlarının ayrı ayrı belirlenmesi gerekir. [2]

1- BASIN İŞ KANUNU KAPSAMI

4857 sayılı İş Kanunu md.1, bu kanunun uygulanacağı amaç ve kapsamı belirtmek-

te, 2. Fıkrasında " Bu Kanun, 4'üncü Maddedeki istisnalar dışında kalan bütün işyerlerine, bu işyerlerinin işverenleri ile işveren vekillerine ve işçilerine faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanır" hükmüne yer vermektedir.

"Kanunun 4. Maddesindeki istisnalar arasında gazeteciler sayılmamıştır.

Ancak, gazeteciler ile işverenleri arasındaki ilişkiler 5953 sayılı Basın İş Kanunu ile ayrıca özel olarak düzenlendiğinden, bunlar hakkında bu yasanın uygulanması gerekir."

5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun 1. Maddesinde bu kanunun uygulama alanı belirtilmiştir.

"Bu yasa hükümleri Türkiye'de yayınlanan gazete ve mevkutelerle (dergiler – sürekli yayınlar) haber ve fotoğraf ajanslarında her türlü fikir ve sanat işlerinde çalışan ve İş Kanunundaki "işçi" tanımı dışında kalan kişilerle bunların işverenleri hakkında uygulanır."

Buna karşılık, Basın İş Kanunu'nun 6. maddesi uyarınca İş Kanunu'nun iş güvencesi hükümleri diğer deyişle işverence iş akdinin feshinin geçerli bir nedene dayandırılması (İK 18), sözleşmenin feshinde usul (İK 19), fesih bildirimine itiraz (İK 20), geçersiz feshin sonuçları (İK 21) ve toplu işçi çıkar-

malara (İK 29) ilişkin kurallar gazetecilere de kıyas yoluyla uygulanır.

Basın İş Kanunu, her şeyden önce Türkiye'de yayınlanma koşulunu getirdiğinden yabancı bir ülkede yayınlanan gazete, dergi veya ajansın Türkiye'de çalıştığı gazeteciler Türk vatandaşı da olsalar Basın İş Kanunu'nun uygulama alanı dışında kalırlar.

Basın İş Kanunu'nun kapsamına sadece gazetecilik mesleğini yerine getirenler girer.

Basın İş Kanunu yasanın uygulama alanına gazete, dergi ve ajanslarda fikir ve sanat işlerinde çalışanların gireceğini ve bu işlerde çalışanlara gazeteci denileceğini kanunun şümulü başlığında belirtmiştir.

Kanunun açıkladığı tanımdan yola çıkarak gazeteye düşünsel ve sanatsal katkıda bulunanların gazeteci sayılarak yasanın kapsamında kabul edileceği anlamı çıkmaktadır.

Bu nedenle, örneğin yazı işleri müdürleri, köşe yazarları, muhabirler, redaktörler, düzeltmenler, çevirmenler, fotoğrafçılar, ressam, karikatüristler vb. Basın İş Kanunu kapsamında gazetecidirler.

Buna karşılık düşünsel veya sanatsal bir faaliyette bulunmayıp, gazete, dergi veya haber ajansının idari, ticari ya da teknik işlerini yürütenler, idare veya personel müdürleri, ilan, pazarlama, satış, muhasebe işlerinde görev yapanlar, sekreterler, daktilolar, gazetenin basımı ve dağıtımında çalışanlar iş akdiyle çalışmalarına karşın Basın İş Kanunu'nun uygulama alanı dışındadırlar. Bu kişiler iş kanununun 4. Maddesindeki istisnalar arasında sayılmadıklarından iş kanununun kapsamı içindedirler. [3]

2- BASIN İŞ KANUNU KAPSAMINDA İŞ GÜVENCESİ

İş güvencesini tanımlayan ve iş güvencesinin unsurlarını gösteren ayrıntılı bir metin mevzuatta yer almaz.

Ancak, iş güvencesinin kapsam ve içeriğini oluşturan hükümlere 4857 sayılı İş Kanunu'nun kabulü ile geniş ölçüde yer verilmiştir. [4]

İş güvencesi tanımı

İş güvencesi, işçinin işini güvence altına almayı amaçlar. Bu güvence esas olarak işçinin sözleşmesinin işverence geçerli bir nedene dayanmadan keyfi bir şekilde feshedilememesi anlamına gelir.

Keyfi olma; işverence gerçekleştirilecek feshin herhangi makul veya uygun bir nedene dayanmaması hatta hiçbir neden olmadan sadece işverenin isteğine bağlı olarak iş sözleşmesini feshetmesi anlamına dır.

Bu bağlamda keyfi işten çıkarmaları önleme düşüncesi, iş güvencesinin; iş sözleşmesinin, işçi yerine, işveren tarafından feshine yönelik olacağı görülmektedir.

Bunun içindir ki; işçinin iş sözleşmesini feshi, esas olarak, iş güvencesinin kapsamı ve uygulama alanı dışında kalır. [5]

2.1- İş Güvencesi Kapsamında Olan Gazeteciler

İş Kanunu md. 116 hükmü ile Basın İş Kanunu md 6 hükmünün son fıkrası değiştirilerek "İş Kanununun 18,19,20,21, ve 29. Maddesi hükümleri kıyas yoluyla uygulanır" kuralına yer verilmiştir.

Böylece Basın İş Kanunu'na tabi gazetecilerin iş güvencesi hükümlerinden yararlanmalarına olanak tanınmıştır.

Kanun maddesinden görüleceği üzere iş güvencesi hükümlerinin basın iş kanununa tabi gazeteciler bakımından doğrudan uygulanması değil kıyasen uygulanması düzenlenmiştir.

Bunun anlamı, iş kanunundaki iş güvencesi hükümlerinin niteliğine uygun düşüğü ölçüde gazeteciler için de uygulanmasıdır. [6]

(Ek: 9/8/2002-4773/12 md.; Değişik: 22/5/2003-4857/116 md.) İş Kanunu'nun 18, 19, 20, 21 ve 29 uncu maddesi hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

İş Güvencesinin Kapsamı

İş güvencesinden yararlanma, her işçi için söz konusu değildir.

Nitekim iş güvencesi hükümlerinden yararlanma, esas olarak İş Kanunu md. 18 hükmünde gösterilmiş bulunan koşulların gerçekleşmesine bağlıdır. Bu anlamda iş güvencesi hükümlerinin ancak belli bir

çalışan kesimine uygulandığını belirtmek gerekir. [7]

İş Güvencesinden yararlanma şartları

1- *İş Kanunu'na veya Basın İş Kanunu'na Tabi Olma*

2- *İş Sözleşmesinin Feshedilmiş Olması*

3- *Gazetecinin/İşçinin Belirsiz Süreli İş Sözleşmesine dayanarak çalışması*

4- *Otuz veya daha çok gazeteci/işçinin çalıştığı bir işyerinde çalışma*

5- *İşyerinde en az altı aydan beri çalışıyor olma*

6- *Gazetecinin Belirli nitelikteki işveren vekillerinden olmaması*

3- BASIN İŞ SÖZLEŞMESİNİN İŞVEREN TARAFINDAN GEÇERSİZ FESHİ

4857 sayılı iş kanununun 18. Maddesine göre;

Otuz veya daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde en az altı aylık kıdemi olan işçinin belirsiz süreli iş sözleşmesini fesheden işveren, işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından ya da işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli bir sebebe dayanmak zorundadır.

Basın İş Kanunu'na göre işveren tarafından haklı fesih nedenleri;

1- *Görevin ifası ile ilgili konularda gazetecinin bilerek veya ağır bir ihmali sonucunda yayın organının itibar ve şöhretine zarar verecek bir harekette bulunması.*

2- *Gazetecinin hastalığının 6 aydan fazla sürmesi durumunda tazminat ödenerek gazetecinin işine son verilmesi.*

Ayrıca, Basın İş Kanunu'nda boşluk bulunan hallerde Borçlar Kanunu uygulanır.

3.1- FESHİN GEÇERSİZLİĞİNİN TESPİTİ (İŞE İADE DAVASI)

İş güvencesi hükümlerine tabi gazetecinin, belirsiz süreli iş sözleşmesi, işveren tarafından yukarıda açıklanan nedenlerle iş k.18'e göre feshedilmiş olup da işçi, bu feshin geçerli nedene dayanmadığı iddiasında ise, İş kanunu md 20 uyarınca, feshin kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren 1 aylık hak düşürücü süre içinde, iş mahkemesinde, feshin geçersizliğinin

tespiti ve işe iade davası açabilir. Eğer süresi içinde bu davayı açmaz ise işverenin yaptığı fesih geçerli hale gelir. [8]

İşçinin işe başlatılmasının sağlanması konusunda, öncelikle, feshin geçersizliğine karar verilmesi şarttır. Feshin geçersiz olduğuna karar verilmesi, tespit niteliğinde bir karardır.

İşçinin işe başlatılması için öncelikle bu tespit kararı alınmalıdır.

Feshin geçersizliğine dayalı olarak işçinin elde edeceği parasal hakların sağlanması da bu tespit hükmüne bağlı olduğundan, öncelikle bu tespit kararının alınması zorunludur.

İşçinin feshin geçersizliğini tespit etmek için açtığı bu dava uygulamada işe iade davası olarak da adlandırılmaktadır. [9]

İşçinin açtığı bu dava sonunda mahkeme işe iade kararı verdiği takdirde işçi de 10 gün içinde işe başlamak için işverene başvuruda bulunmalıdır.

İşveren de süresi içinde işe iade için başvuran işçiyi işe başlatmalıdır.

Eğer işçi bu 10 gün içinde işverene başvurmasına rağmen işe başlatılmazsa veya işveren davet etmesine rağmen başlamazsa işçinin gerçek amacının işe başlamak olmadığı kabul edilir ve işverence yapılan ilk fesih geçerli bir feshin sonucunu doğurur.

Dava sonucu karara bağlanan işe başlatmama tazminatı, boşta geçen süre ücreti ve diğer hakların artık talebi mümkün olmaz. [10]

İşe iade kararı sonrası işçinin başvurusuna rağmen işveren işe başlatmayacağı bildirirse bu tarih fesih tarihi sayılır.

İşveren 1 aylık başlatma süresi sonuna kadar açıkça işe davet etmezse fesih tarihi 1 aylık sürenin sonudur.

Ayrıca, işverenin işe başlatmama tazminatı ödememek için yapmış olduğu çağrı, gerçek bir işe başlatma daveti olarak değerlendirilemez.

İş güvencesinden yararlanan gazeteci 10 gün içinde işe başvurmuş fakat işveren tarafından aynı şartlarda işe başlatılmamışsa artık bunun sonucu olarak işe başlatmama tazminatı talep edebilecektir.

4- İŞE İADE KARARINDAN SONRA İŞÇİNİN BAŞVURMASINA RAĞMEN İŞVERENCE İŞE BAŞLATILMAMASI SONUCU ÖDENMESİ GEREKEN İŞE BAŞLATMAMA TAZMİNATI

Ayrıntılı olarak açıkladığımız üzere basın iş kanununa tabi gazeteciler için iş kanununda öngörülen işe başlatmama tazminatı hükümleri kıyasen uygulanır.

Yargı kararıyla geçersiz bir fesihle bulunduğu saptanan işveren, on gün içinde işverene başvuran işçiyi işe başlatmazsa iş güvencesi tazminatı ödemek zorunda kalır. İş Kanunu 21. Maddesinin 1. Ve 2. fıkralarına göre:

“İşverence geçerli sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli olmadığı mahkemece veya özel hakem tarafından tespit edilerek feshin geçersizliğine karar verildiğinde, işveren, işçiyi bir ay içinde işe başlatmak zorundadır.

İşçiyi başvurusu üzerine işveren bir ay içinde işe başlatmaz ise, işçiyen az dört aylık ve en çok sekiz aylık ücreti tutarında tazminat ödemekle yükümlü olur.

Mahkeme veya özel hakem feshin geçersizliğine karar verdiğinde, işçinin işe başlatılmaması halinde ödenecek tazminat miktarını da belirler.”

İş Kanunu'nun 21. maddesine 7036 sayılı yasa ile eklenen 4. fıkra gereğince

“Mahkeme veya özel hakem, ikinci fıkrada düzenlenen tazminat ile üçüncü fıkrada düzenlenen ücret ve diğer hakları, dava tarihindeki ücreti esas alarak parasal olarak belirler.”

“Mahkemenin iş güvencesi tazminatına hükmedebilmesi için işçinin işe iadeyi istemiş olması yeterlidir, ayrıca bu tazminatı talep etmiş bulunması gerekmez.

Çünkü bu tazminat işçinin işe iade talebinin işverence kabul edilmesinin bir sonucudur.” [11]

İşverenin işçinin iş sözleşmesini feshine rağmen işverenle işçi arasındaki sözleşme askıda kalır.

Dolayısıyla işverenin işçiyi işe başlatmamasının hukuki sonuçları sözü edilen bir ayın bitiminde doğar.

Faiz ve zamaşaşımı o tarihte başlar.

Tazminat hesabına esas alına ücrette o tarih olarak belirlenir.

Tazminat brüt ücret üzerinde belirlenir.

Çünkü gelir vergisi ve damga vergisi yükü davacıdır. [12]

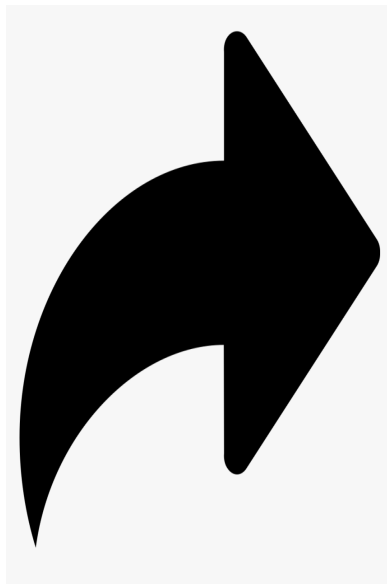
SONUÇ

Basın İş Kanunu fikir işçilerinden gazetecilerin durumunu düzenleyen özel bir kanundur.

Gazetecilerin korunması ve özgür bir çalışma ortamına sahip olmaları amacı ile iş güvencesi hükümlerinden yararlanabilmesi için kanunda düzenlemeler yapılmıştır.

İş güvencesi hükümleri; İş Kanunu'na veya Basın İş Kanunu'na tabi olarak çalışan işçiler için işverenin keyfi olarak iş akdini feshetmesine engel olmasını sağlamayı amaçlar.

Basın İş Kanunu 6. Maddesi son fıkrasındaki hüküm ile bu kanuna tabi olarak çalışan ve gazeteci sayılan işçilerin de 4857 sayılı İş Kanunu'nda bulunan 18,19,20,21, ve 29. Maddelerden kıyas yolu ile yararlanmaları sağlanmıştır.

Geçersiz bir fesih sonucu basın iş akdi feshedilen gazetecinin, İş Kanunu'nun iş güvencesi hükümleri kıyasen uygulanacağından feshin geçersizliğini tespit davası açma ve bunun sonucunda parasal haklardan yararlanma olanağı vardır.

Gazetecinin açtığı dava sonucunda işe iade kararı verilmişse artık 10 gün içinde işverene başvuru işe dönebilir.

Fakat işveren işe iade kararına rağmen gazeteciyi 1 aylık süre içinde işe başlatmazsa artık işe başlatmama tazminatı ödeyecektir.

Detaylı Bilgi için;
Stajyer Avukat
M. Eren Karaman
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Türkiye'de Basın Çalışanlarının İş İlişkileri ve Sorunları, Nuray Gökçek Karaca Doktora Tezi, Eskişehir-2000
2. Sarper Süzek İş Hukuku İstanbul 2018
3. Sarper Süzek İş Hukuku İstanbul 2018 (s.327)
4. Prof. Dr. Cankut Centel İş Güvencesi Ekim 2012
5. Prof. Dr. Cankut Centel İş Güvencesi Ekim 2012 (s.10)
6. Basın İş Sözleşmesinin Feshi- Hafize Çetin Yüksek Lisans Tezi – T.C Marmara Üniversitesi İstanbul 2019
7. Prof. Dr. Cankut Centel İş Güvencesi Ekim 2012 (s.27)
8. Öğretide ve Uygulamada İş Sözleşmesinin Feshi – Durmuş Özcan Adalet Yayınevi Ankara 2011
9. Prof. Dr. Cankut Centel İş Güvencesi Ekim 2012 (s.138)
10. Uğur Ocak – Feshe Bağlı İşçilik Alacakları (s.1103)
11. Sarper Süzek İş Hukuku İstanbul 2018 (s.635)
12. İş Güvencesi Hukuku Legal Yayıncılık Dr. Mustafa Kılıçoğlu – Doç. Dr. Kemal Şenocak (s.484)

DEPREMDE MÜTEAHHİDİN VE İDARENİN SORUMLULUĞU

Giriş

Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı en önemli tabii afetlerden biri depremdir. Ülkemiz dünyanın en aktif deprem kuşaklarından birinin üzerinde yer almaktadır ve ülkemizin hemen her bölgesinde deprem riski bulunmaktadır.

Her ne kadar deprem önlenemez bir doğa olayı olsa da deprem gerçekleştikten sonra oluşacak zararların en aza indirilebilmesi mümkündür. Gerek bireysel gerek de toplumsal olarak felaket öncesinde alınacak önlemler zararı azaltacaktır.

Gerçekten de mimarının, mühendisliğin, inşaatın ve denetimin kötü olması, meydana gelen bir deprem sonucunda hem maddî hem de manevî olarak birçok zarara sebep olmaktadır.

Bunun için idarenin kusurlu davranışlardan doğan sorumluluğu yanında, müteahhitlerin de yeterli denetim olmaksızın meydana gelen zarardan sorumlu tutulmaları gerekmektedir.[1]

Müteahhidin Sorumluluğu

Kural olarak müteahhitler "gerekli özenin gösterilmemesinden" ve "ruhsata aykırı şekilde bina inşa etmesinden" doğan zararlardan sorumludurlar.

Türkiye gibi deprem riskinin yüksek olduğu bir ülkede bu olgunun gerektirdiği kurallara uygun olarak yapılaşma gerekmektedir.

Müteahhidin cezai ve hukuki bir sorumluluğunun doğması için bu binayı kural ve kaidesine uygun yapmaması gerekmektedir.

Kullanılan malzemenin uygun olmaması, statüğün hesaplanmaması, plan ve projenin uygun olarak çizilmemesi gibi eksik veya hatalı olarak yapılması gerekmektedir.

Yani müteahhidin bir kusuru olmalıdır.

Her şeyi uygun olarak yapması hâlinde yine de deprem bir yıkıma neden olursa illiyet bağının kesilmesi sebebiyle, müteahhide bir sorumluluk yüklenemeyecektir.[2]

Bu kapsamda müteahhitler; kolon ve kirişlerin bağlantısında sorun olması, etriye demirinin eksik kullanılması, beton kalitesinin düşük olması, yıkanmamış deniz kumu kullanılması, kolonların gereğinden fazla kısa olması yahut ucuz işçilik gibi sebeplerle meydana gelecek tüm hasarlardan sorumlu olacaktır.[3]

Ancak müteahhidin hukuki sorumluluğu ve cezai sorumluluğu birbirinden farklı olarak değerlendirilmelidir.

Hukuki sorumluluk için öngörülen süre, cezai sorumluluk için de geçerli değildir. Müteahhit tarafından yapılan binanın yıkılması hâlinde zamanaşımı, bu yapının tamamlanıp yapı kullanma izninin alındığı tarihten değil; yıkılma tarihinden itibaren başlayacaktır.

Zira, neticesi hareketten ayrılabilen suçlarda zamanaşımı fiilin değil, neticenin gerçekleşmesi ile işlemeye başlar.

Bu sayede soruşturmalar zamanaşımı engeline takılmayacaktır.[4]

Yüksek mahkeme deprem sebebiyle meydana gelen hasarlarda haksız fiil sorumluluğunu kabul etmekte ve sorumluluk açısından da müteselsil sorumluluğu kabul etmektedir.

Bu da binanın müteahhidi ile proje müellifinin, hasarın meydana gelmesindeki kusur oranlarına bakılmaksızın oluşan zararın tamamından sorumlu olacakları anlamına gelmektedir.

Haksız fiil, kusurlu ve hukuka aykırı bir davranışla bir başkasının mal veya şahıs varlığına zarar vermektir.

Haksız fiilin mevcut olabilmesi için; fiil, zarar, kusur, hukuka aykırılık ve uygun illiyet bağının bir arada bulunması gerekir.

Unsurlardan birinin eksikliği haksız fiil oluşmasını engellemektedir.

Cezai sorumluluk açısından ise yapı uygun şekilde yapılsaydı hiç doğmayacak bir yaralama veya ölüm meydana gelirse müteahhit taksirle öldürme ve yaralamadan sorumlu olacaktır.

Burada müteahhidin gerekli dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı kusurlu bir davranışı ile öngörülemez şekilde başka bir kimsenin hayatına son vermesi durumu söz konusu olacağı için "Taksirle Ölüme Neden Olma" suçu oluşacaktır. Bu suç 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 85. maddesinde düzenlenmiştir:

"Madde 85- (1) Taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Fiil, birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olmuş ise, kişi iki yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

Taksirle yaralama suçu ise aynı kanunun 89. maddesinde düzenlenmiştir:

“Madde 89- (1) Taksirle başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.”

Ancak cezai sorumluluğun saptanması sürecinde failin kusurunun bulunup bulunmadığına bakılması gerekmektedir.

Eğer kusur var ise bu kusur ile deprem sonucu binanın yıkılması arasında bir illiyet bağı bulunuyorsa, müteahhidin cezai sorumluluğu oluşur.

İlliyet bağı; ortaya çıkan zarar ile failin davranışı (fiil) arasındaki bağlantı olarak tanımlanabilir.

Arada illiyet bağının bulunmadığı durumlarda müteahhidin cezai sorumluluğu söz konusu olmayacaktır.

İdarenin Sorumluluğu

İdare hukukunda idari sorumluluğun iki alt başlığı bulunmaktadır.

Bunlar; idarenin kusurlu sorumluluğu ve kusursuz sorumluluğudur.

Kusurlu sorumluluk, ‘hizmet kusuru’ kavramına dayanmaktadır.

Hizmet kusuru “idarenin kuruluşunda, düzenlenmesinde ve işleyişinde ortaya çıkan bir ‘bozukluk’, ‘aksaklık’ veya ‘boşluk’ olarak tarif edilmektedir.

Hukukumuzda hizmetin “hiç işlememesi”, “geç işlemesi” veya “kötü işlemesi” hizmet kusuru olarak değerlendirilmekte olup, idarenin ortaya çıkan zararı tazmin etmesi gerekmektedir.[5]

İdarenin kusursuz sorumluluğu; idarenin kusuru bulunmasa dahi, oluşan zarar ile idarenin faaliyeti arasında nedensellik bağının bulunması hâlinde gündeme gelen sorumluluk hâlidir.

Yani idarenin kusuru olmasa dahi oluşan zarardan sorumlu tutulması hukuken mümkündür.[6]

Zarar ile idari davranış arasında illiyet bağının kesildiği veya zayıfladığı durumlarda idarenin sorumluluğu da ya ortadan kalkar ya da azalır. İdarenin sorumluluğunu ortadan kaldıran ya da azaltan hâller

şunlardır: mücbir sebep, beklenmeyen hâller, zarara uğrayan kişinin davranışı, üçüncü kişinin davranışı.

Ülkemizin büyük bir kısmı deprem bölgesinde bulunduğundan depremin önlenmesi mümkün olmasa bile nerelerde deprem olabileceği öngörülerek idarece gerekli önlemler alınarak zararın minimuma indirilmesi sağlanabilir.

Aksi durumda idarenin hizmet kusuru nedeniyle sorumluluğuna gidilebilecektir.

Danıştay 11. D., 20.06.2007 tarih, 2005/1353 E., 2007/6248 K. sayılı kararında:

“Bir idari işlem veya bir idari sözleşmenin uygulanması durumunda olmayan, idarenin her türlü faaliyetlerinden veya hareketsiz kalmasından, araçlarının kullanımından, taşınır ve taşınmaz mallarının veya tesislerinin yönetiminden dolayı oluşan zararları idari eylem sonucu oluşan zarar ve buna yol açan eylemi de sonuç olarak idari eylem kavramı içerisinde düşünmek gerekmektedir.

Deprem nedeniyle oluştuğu ileri sürülen zararların tazmini istemiyle açılan bu davada, yapının üzerinde bulunduğu zeminin özelliği, zemin durumuna göre depreme dayanıklılığının kontrolü, yapı kullanma izni bulunup bulunmadığı, imar planları ve inşaat ruhsatlarının hangi idarelerce yapıldığı ve verildiği, yapıların imar açısından denetlenmesi, afete uğramış ve uğrayabilecek bölgeler ile yapı ve ikamet için yasaklanmış afet bölgelerinin tespit ve ilan edilip edilmediği, afet bölgelerinde yapılacak yapılarla ilgili kuralları, yapı tekniklerini, projelendirme esaslarını, ülkenin deprem haritalarını hazırlamak konusunda idarelerin üzerlerine düşen görev ve yetkileri yerine getirip getirmediği, denetim ve kontrol görevlerini yapıp yapmadığı hususları ayrı ayrı irdelenmeli ve idarece gerekli önlemlerin alınıp alınmadığı belirlenmeli ve bunun sonucuna göre; idarenin belli bir hareket tarzı izleyip izlemediği veya hareketsiz kalıp kalmadığı ortaya konulmalıdır.

Olaya bu açıdan bakınca yukarıda yapılan belirleme sonucu olayda idarelerin hareketsizliği söz konusu olmakla öğretide de kabul edildiği gibi idarenin bu hareketsizliğinin ‘olumsuz eylem’ olarak kabulü gerekmektedir.

Mücbir sebep, sezilemeyen ve karşı konulamayan bir olayı ifade eder. Bu sebep, zararı idareye yüklenebilir olmaktan çıkaran ve zararları idari faaliyet arasındaki illiyet bağıını kesen dış bir etken olarak doğal, toplumsal veya hukuki bir olaydan kaynaklanabilir.

Sezilemezlik, karşı konulamazlık, kusursuzluk ve gerçeklik halleri mücbir sebebin ayırt edici öğelerini oluşturmaktadır.

Deprem kuşağında yer alan bölgede, deprem gerçeğinin bir veri alınması suretiyle yerleşmelerle ilgili alanların belirlenmesi, bu alanlardaki yapılaşmaya ilişkin kararların alınması, uygulanması ve denetlenmesiyle ilgili idari faaliyetlerin bütünündeki olumsuzluklardan oluşan idarenin 'olumsuz eyleminin' bulunması durumunda, depremin mücbir sebep olarak değerlendirilerek zararları illiyet bağıını kestiğini kabule olanak bulunmamaktadır.

Bu durumda, Mahkemece uğranıldığı ileri sürülen zararın oluşumunda idarenin hizmet kusuru bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi sonucu bir karar verilmesi gerekirken depreminin mücbir sebep kabul edilerek zararları idari faaliyet arasındaki nedensellik bağıının ortadan kalktığı gerekçesiyle davanın reddi yolundaki kararda isabet görülmemiştir."

şeklinde bir hüküm tesis etmiştir.

Danıştay bu kararında deprem kuşağında yer alan bir bölgede yürütülen faaliyetlerde idarenin depreme karşı hazırlıklı olması gerektiğini ve idarenin bu konuda gerekli çalışmaları, araştırmaları, kontrolleri, denetlemeleri yapmadığı takdirde mücbir sebebe dayanarak sorumluluktan kurtulamayacağını açıkça belirtmiştir.

7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun'da belirtildiği üzere belediye, mülk idare amirleri ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na afet bölgelerindeki yapıları denetleme görev ve yetkisi verilmiştir.

Bu makamlar sorumlu oldukları alanlarda yapıların mevzuata uygun olarak yapıp yapılmadığını denetlemekle yükümlüdürler.

Deprem nedeniyle zarara uğrayan kişi binanın mevzuata aykırı yapıldığını ispatladığı takdirde, idarenin oluşan zararları tazmin etmesi gerekecektir.

Sonuç

Deprem sebebiyle meydana gelen zararlarında yalnızca müteahhide veya idareye sorumluluk yüklemek doğru olmayacaktır. Bu noktada toplumsal bir sorun olan ve ülkemizde çok büyük maddi ve manevi zararları sebep olan bu afete karşı ülkedeki herkesin kendi üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmesi gerekmektedir.

Ancak kanun koyucunun daha caydırıcı düzenlemeler yapması ve idarenin denetimlerini daha dikkatli ve sıkı yapmasının bu durumun düzelmesinde büyük etkileri olacağı açıktır.

Nitekim denetimlerin sıklaşması ve düzenlemelerin daha caydırıcı hâle gelmesi, binaların yapım sürecinde en yetkisiz çalışandan en yetkili mühendise kadar herkesin işini daha özenli yapmasını sağlayacaktır.

Böylece deprem her ne kadar önlenemeyen bir tabii olay olsa da sonucunda oluşabilecek zararları en aza indirilecek ve deprem kuşağında olan ülkemizin bu doğal olayından olabildiğince az zarar ve yara olarak çıkmasını sağlayacaktır.

Detaylı Bilgi için;
[Av. M. Gül Altunay](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Doç. Dr. Veysel Başpınar, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Altunkaya – Depremden Doğan Zararların Tazmininde Zamanaşımının Başlaması ve Süresi
  2. Av. Esra Aydın Ekici – Depremde Hukuki ve Cezai Sorumluluk Kime Ait?
  3. Av. Oğuz Yavuz – Müteahhidin Sorumlulukları Nelerdir?
  4. Av. Berfin Doğru – Deprem Sonrası Binalarda Müteahhidin Yıkılan Binalardan Sorumluluğu
  5. Adil Bucaktepe – Depremden Dolayı İdarenin Sorumluluğu
- 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
- 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun

İŞVERENİN E-POSTA ÜZERİNDEN İŞÇİNİN İLETİŞİMİNİ DENETLEMESİ VE 2016/13010 BAŞVURU NO'LU - 17.09.2020 TARİHLİ AYM KARARI ÜZERİNE

1. İşverenin, işçilerin işyerindeki bilgisayar ve internet kullanımını belirli bir noktaya kadar izlemesinin yönetim hakkı çerçevesinde mümkün olabileceği AİHM, AYM ve Yargıtay'ın kararları dikkate alındığında artık üzerinde tartışılmaya bir konu haline gelmiştir.

Ayrıca işyeri iletişim araçları ile aynı yaklaşımla kurumsal e-posta adreslerinin işveren denetimine tabi tutulabileceği kabul edilmelidir.[1]

Ancak bu noktada, kurumsal ve özel e-posta adresi bakımından kesinlikle ikili bir ayırım yapılması gerektiği de belirtilmelidir.

2. Türk Yargısı tarafından bu konuda verilen kararlar arasında en çok işveren lehine yorumlanan karar aşağıdaki şekildedir:

“İşverenin kendisine ait bilgisayar ve elektronik posta adresleri ile bu adreslere gelen elektronik postaları her zaman denetleme yetkisi bulunmaktadır. Kaldı ki, davacı işçinin özel işleri için işveren izni olmadan bilgisayarı kullanması kabul edilemez.”

(Yargıtay 22. HD, 2016/6321 E. – 2016/13143 K. ve 1.09.2016 T.)

Kararda hiçbir şekilde söz konusu denetimin hangi şartların varlığı halinde ve nasıl gerçekleştirilmesi gerektiği belirtilmemiş işverenin kendisine ait bilgisayar ve e-

posta adresleri üzerinde denetleme yetkisi olduğu belirtilmiştir.[2] Karara göre işverenin denetleme yetkisi şüphesizdir.

Ancak bu durum, mutlak ve sınırsız bir denetleme yetkisi olarak anlaşılmamalıdır.

Kararın yalnızca işverenin denetim yetkisi bulunup bulunmadığına ilişkin tereddütlerin gidermiş olması açısından ele alınması gerekir.[3]

3. Ancak Yargıtay 22. Hukuk Dairesi yaklaşık 3 yıl sonra başka bir kararında, işçinin işyerinde bilgisayar kullanımının belirli şartlarda izlenmesinin işverenin yönetim hakkı çerçevesinde mümkün olduğunu ancak işçinin bu izleme faaliyetinden öncesinde haberdar edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

“İşverenin yönetim hakkının bir sonucu olarak işçiyi elektronik ortamda izlemesi ve takip etmesi her zaman mümkündür. Ancak bunun için işçinin bu izleme hakkında bilgilendirilmiş olması şarttır. İşçinin izlendiğine dair bilgilendirilmemesi veya gizlice izlenmesi, bu izleme neticesinde elde edilen veriler iş sözleşmesinin işçi tarafından ihlal edildiğini açıkça ortaya koysa dahi, hukuka aykırı olarak kabul edilmelidir.”

(Yargıtay 22. HD, 2017/21857 E.- 2019/9884 K. ve 07.05.2019 T.)

Bu karar ile mevcut olayda işçi daha önce iletişiminin denetlenebileceği konusunda bilgilendirilmediği için, bu denetim sırasında elde edilen verilerin hukuka aykırı yolla elde edildiği ve bu kapsamda haklı nedenle fesih sebebi olamayacağı hüküm altına alınmıştır.

4. AİHM Büyük Dairesi ise, başvurucağın Yahoo Messenger sistemi üzerinden yazışmalar yaptığı gerekçesiyle iş akdinin feshedildiği olaya ilişkin 2017 tarihli Barbulescu vs. Romanya kararında; öncelikle, özel yaşamın mesleki faaliyetleri veya kamusal alanda gerçekleştirilen faaliyetleri de kapsayabileceğini belirtmiştir.

Kararda önemle belirtilen bir diğer husus, işyerinde özel sosyal yaşamın tamamen ortadan kaldırılamayacağı ve işçinin makul bir özel yaşamına saygı beklentisi bulunabileceğidir.

Ayrıca işçi-işveren ilişkilerinin karşılıklı güvene dayandığı vurgulanarak, işçiye ait iletişimin işveren tarafından gözetlenmesinde dikkat edilmesi gereken kurallar şu şekilde sayılmıştır:

- İşçilerin, önceden, iletişimlerinin denetlenebileceği konusunda işçileri açık biçimde bilgilendirmesi gerekmektedir;
- Gözlemin süresi ve elde edilecek sonuçlara erişimi olan kişi sayısına dikkat edilmelidir.
- İşçinin haberleşme hakkına mümkün olduğunca daha az müdahaleye yol açacak gözetleme yöntemleri benimsenmelidir;
- İşçilere uygun koruyucu önlemler sağlanmış olmalıdır. [4]

Ayrıca Büyük Daire kararda;

başvurucağın iletişiminin gözetlenmesinde işverenin meşru bir yararı bulunup bulunmadığının, bu iletişim faaliyeti ile şirkete bir zarar verilip verilmediğinin veya bir zarar riski doğup doğmadığının incelenmemiş olmasını da dikkate almıştır. [5]

5. Anayasa Mahkemesi ise, işçinin kişisel yazışmalarını içeren kurumsal e-posta hesaplarının işveren tarafından denetlenmediği bir uyumsuzluk ile ilgili olarak 24.03.2016 tarihli kararında, bu denetlemenin hangi şekilde yapıldığı takdirde hukuka uygun olacağını belirtmiştir;

“Derece mahkemeleri tarafından tarafların çıkarları dengelenirken ve müdahalenin ölçülülüğü irdelenirken iş sözleşmelerinde kısıtlayıcı ve zorlayıcı düzenlemelerin ne şekilde belirlendiği, tarafların bu düzenlemeler hakkında bilgilendirilip bilgilendirilmediği, çalışanların temel haklarına yönelik müdahalede bulunulmasına neden olan meşru amacın müdahale ile ölçülü olup olmadığı, başvuruya konu olayda olduğu gibi sözleşmenin feshinin çalışanların eylem ya da eylemsizlik karşısında makul ve orantılı bir işlem olup olmadığı somut olayın koşullarına göre ele alınmalıdır.”

(AYM, Başvuru No:2013/4825, par. 51)

Ancak karar hukuka uygunluk ölçütlerine ilişkin soyut da olsa değerlendirme yapılması bakımından önemli olsa da somut olayın esasına ilişkin yapılan değerlendirmede işverenin, iletişimin denetlenmesi yetkisinin varlığını işçiye bildirmiş olmasını, bu denetimin hukuka uygun kabul etmek için yeterli saymıştır.[6]

AYM’NİN 17.09.2020 TARİHLİ KARARININ İNCELENMESİ

Ancak Anayasa Mahkemesi 2016/13010 Başvuru numaralı, 17.09.2020 Tarihli ve özel bir şirkette çalışan başvurucunun kurumsal e-posta hesabı içeriğinin işveren tarafından incelenmesi ve bu yazışmalar gerekçe gösterilerek iş akdinin feshedilmesi ile ilgili kararında ise; işveren tarafından işçilerin özellikle işverene ait araçları üzerinden yapılan iletişiminin denetlemesi ve bu denetim sonucunda elde edilen verilerin iş akdinin feshinde kullanılması ile ilgili olarak oldukça kapsamlı bir gerekçe ile hüküm tesis edilmiştir.

1. Söz konusu olay ve başvurucunun iddiaları aşağıdaki şekildedir;

“İlgili başvuru, özel bir şirkette çalışan başvurucunun kurumsal e-posta hesabı içeriğinin işveren tarafından incelenmesi ve bu yazışmalar gerekçe gösterilerek iş akdinin feshedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ve haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

İlk derece mahkemesi davacının açmış olduğu işe iade davasının reddine karar vermiştir.

Kararın gerekçesinde; birlikte istihdam şartlarının gerçekleştiği, öte yandan iş akdinin feshine dayanak teşkil eden olayların ve nedenlerin fesih bildiriminde açık bir şekilde gösterildiği, başvurucunun ekipteki diğer çalışanlarla kavgaya varan tartışmalar yaşadığı, bu tartışma ve kavgaların davacının tutum ve davranışlarından kaynaklandığının anlaşıldığı belirtilmiştir.

Aynı zamanda başvurucunun görevi gereği işverenin işlerini yürütmesi için verilen ve işveren tarafından da ulaşılabileceğini bildiği mail adresini kullanmak suretiyle işvereni bir başka işçiye satmasının işveren açısından haklı fesih nedeni oluşturacağı ve işverence yapılan feshin yerinde olduğu sonucuna varılmıştır.

Anılan karar, başvurucu vekili tarafından bozma talebiyle temyiz edilmiştir.

Temyiz dilekçesinde kişisel hesaplar üzerinden gerçekleştirilen yazışmalardan oluşan e-postaların fesih gerekçesi olarak gösterilmesiyle özel hayatın gizliliğinin ve haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği, buna rağmen ilk derece mahkemesi tarafından söz konusu mesajların delil olarak değerlendirildiği belirtilmiştir.

Ayrıca kurumsal e-postanın şifreli olduğu, işyerinde çalışanlara e-posta yazışmalarının okunabileceğine dair bildirim yapılmadığı ve konuda çalışanların rızasının alınmadığı, davalı işverenin de dava sırasında bu durumun aksine bir iddiasının olmadığı, sadece e-postaların okunabileceğinin bilinmesi gerektiğini iddia ettiği ifade edilmiştir.

Söz konusu e-posta yazışmalarının iki kişi arasındaki özel yazışmalardan ibaret olduğu ve işveren tarafından okunana kadar dış dünyaya yansımadağı vurgulanmıştır.”

2. AYM, işveren tarafından işçinin, işyerinde bilgisayarında yer kurumsal e-posta adresinde yer alan verilere erişilmesinin ve içeriğinin denetlenerek kullanılmasının “veri işleme” olduğu ve bu işlemin kişisel verilerin korunması ve haberleşme hürriyeti yönünden incelenmesi gerektiğini belirtmiştir.

“... Anayasa’nın 22. Maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyeti, haberleşmenin yanında içerdiği ve biçimi ne

olursa olsun haberleşmenin içeriğinin gizliliğini de güvence altına almaktadır. Haberleşme bağlamında bireylerin karşılıklı ve toplu olarak sözlü, yazılı ve görsel iletişimlerine konu olan ifadelerinin gizliliğinin sağlanması ve haberleşmeye yönelik haksız müdahalelerde bulunulmaması gerekir. (Yasemin Çongur ve diğerleri, B. No:2013/7054, 6/1/2015. S.49)

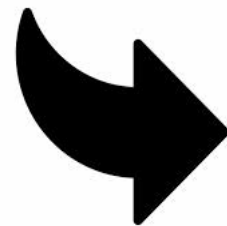
Somut olayda işverenin başvurucunun kurumsal e-posta hesabını kullanarak yaptığı mesajlaşmalarını denetlenmesi ve içeriğinin geriye dönük olarak incelenmesi sonucu elde ettiği bilgileri iş akdinin feshine dayanak yapması söz konusudur.

Ayrıca e-posta bilgilerinin internet ortamında saklı tutulduğu, bu verilere erişildiği ve içeriğinin denetlenerek kullanıldığı dikkate alındığında veri işleminin söz konusu olduğu da söylenebilir.

Bu durumla birlikte başvurucunun e-posta bilgilerinin ve yazışmalarının belirli bir gerçek kişi hakkındaki bilgi kapsamında olduğu gözetildiğinde bu bilgilere erişilmesinin, bunların kullanılmasının ve işlenmesinin özel hayata saygı hakkı kapsamında kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ve haberleşme hürriyeti yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.”

3. AYM kararda işverenin yönetim yetkisi kapsamında işçinin kullanımına sunduğu iletişim araçlarını denetleyebileceği ve kullanıma ilişkin sınırlar öngörebileceğini belirtse de buna ilişkin gerekli koşulları ve denetim yapılırken hangi hususlara dikkate edilmesi gerektiğini de açıkça ve somut olay özelinde açıklamıştır.

Bu kararın çok önemli olmasının nedeni ise daha önceki kararlarda olduğu gibi, hukuka uygunluk için yalnızca işçiye bu yönde bir bildirim yapıp yapılmaması incelenmesi yeterli görülmeyip, diğer bütün koşulların varlığının ayrıntılı bir şekilde dikkate alınmıştır.

“... işlerin etkin bir şekilde yürütülmesi ile bilgi akışının kontrolünü sağlamak, işçinin eylemlerine bağlı cezai ve hukuki sorumluluğa karşı korumak, verimliliği ölçmek veya güvenlik endişeleri gibi haklı ve meşru görülebilecek nedenlerle işverenin yönetim yetkisi kapsamında kural olarak işçinin kullanımına sunduğu iletişim araçlarını denetleyebileceği ve kullanıma ilişkin sınırlar öngörebileceği söylenebilir.

Ancak işverenin yönetim yetkisinin işyerinde işin yürütülmesi, işyerinin düzeninin ve güvenliğinin sağlanmasıyla sınırlı olduğu unutulmamalıdır.

Bu bağlamda işverenin yetki ve haklarının sınırsız olmadığı, çalışana tanınan temel hak ve özgürlüklerin somut olayda haberleşme hürriyeti ve kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının işyeri sınırları dahilinde de korunduğu, aynı zamanda kısıtlayıcı ve uyulması zorunlu işyeri kurallarının çalışanların temel haklarının özünü zedeleyecek nitelikte olmaması gerektiği vurgulanmalıdır.

Bu çerçevede işyerinde kullanıma sunulan iletişim araçlarının işverene ait olduğu gözetilerek sırf bu nedenle bile işverenin iletişim araçları üzerinde sınırsız ve mutlak bir gözetleme ve denetleme yetkisinin olduğunu kabul etmek, işçinin demokratik bir toplumda temel hak ve özgürlüklerine işyerinde de saygı gösterilmesi gerektiği yönündeki haklı beklentisiyle uyuşmayacaktır.”

4. Kararın işverenler bakımından dikkate edilmesi gereken bir noktası ise; kurumsal e-posta hesaplarının işveren tarafından içeriklere erişilebilecek şekilde kullanıma sunulmasının işyeri yönetimi bakımından meşru bir menfaat olduğu belirtilmiştir.

Dolayısıyla kurumsal e-posta hesaplarının yazılımsal olarak, işverenin içeriği denetleyebileceği şekilde kullanıma tahsis edilmesinde herhangi bir hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

“... Çok sayıda çalışana olduğu ve kurumsal olarak avukatlık hizmeti verdiği anlaşılan işverenin çalışanlarına kurumsal e-posta hesabı oluşturmak suretiyle kişisel verilerin işlenmesinin ve iletişim akışının denetim altında tutmasının işlerin etkin bir şekilde yürütülmesini sağlama amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

Bu durumda kurumsal e-posta hesabının iletişim akışına ve içeriğine erişilebilecek şekilde kullanıma sunulmasının somut olayda işyerinin yönetimi bakımından

meşru bir menfaat teşkil ettiği, ayrıca hedeflenen amacı sağlamaya elverişli bir yöntem olduğu söylenebilir.”

5. İşçiye tam ve açık bir bilgilendirilme yapılmadığı sürece kurumsal e-posta adresinden kişisel yazışmalar yapılmasının; temel hak ve özgürlüklerin işyerinde kısıtlanmayacağına yönelik haklı bir beklenti kapsamında yapıldığı kabul edilmiştir.

Dolayısıyla işyerinde, işyerine ait araç ile kurumsal e-posta adresinin kişisel iletişim için kullanılması, işçiye daha önce tam ve açık bir bilgi verilmediği takdirde herhangi bir şekilde fesih nedeni olmayacaktır.

“Öncelikle e-posta hesabı üzerinden yapılan iletişimin denetlenebileceğine ve iletişim araçlarının kullanım koşullarına ilişkin olarak önceden tam ve açık bir bilgilendirme yapılmadığı hallerde temel hak ve özgürlüklerinin işyerinde de korunacağı yönünde haklı beklentiyle çalışan kişinin kurumsal e-posta üzerinden kişisel yazışmalar yapabileceğinin işveren tarafından da öngörülebilecek bir durum olduğu vurgulanmalıdır.

Buradan hareketle çalışana açık bir bilgilendirmenin yapılmadığı hallerde hak ve özgürlüklerine bir müdahalede bulunulmayacağı hususunda çalışanların makul bir beklenti içinde olacaklarının kabul edilmesi, temel hak ve özgürlüklerin sağladığı güvencelerden yararlandırılması gerektiği söylenebilir.”

6. Her ne kadar denetlenmeye açık kurumsal e-posta hesabının çalışanların kullanımına uygun görülse de bu e-posta hesaplarının denetlenebilmesi için birçok şartın varlığı aranırken, denetleme yapılırken de birçok hususa dikkate edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Daha önceki yargı kararlarında değinilmeyen, yalnızca AYM'nin 24.03.2016 tarihli kararında soyut bir şekilde üzerinde durulan bu şart ve koşullar işbu kararda ise oldukça ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Belirtilen şart ve koşullar şöyledir;

A. İletişimin denetlenmesinde haklı meşru gerekçeler bulunmalıdır;

İşverenin çalışanın kullanımına sunduğu iletişim araçlarının ve iletişim içeriklerinin incelenmesinin haklı olduğunu gösteren meşru gerekçeleri olup olmadığı denetlenmelidir . Bu durumda işverenin gerekçelerinin ifa edilen işin ve işyerinin özelleri de gözetilerek meşru olup olmadığı irdelenmelidir.

İŞVERENİN, İŞÇİLERİN İŞYERİNDEKİ BİLGİSAYAR VE İNTERNET KULLANIMINI BELİRLİ BİR NOKTAYA KADAR İZLEMESİNİN YÖNETİM HAKKI ÇERÇEVESİNDE MÜMKÜN OLABİLECEĞİ AİHM, AYM VE YARGITAY'IN KARARLARI DİKKATE ALINDIĞINDA ARTIK ÜZERİNDE TARTIŞILMAYA BİR KONU HALİNE GELMİŞTİR.

AYRICA İŞYERİ İLETİŞİM ARAÇLARI İLE AYNI YAKLAŞIMLA KURUMSAL E-POSTA ADRESLERİNİN İŞVEREN DENETİMİNE TABİ TUTULABİLECEĞİ KABUL EDİLMELİDİR.

ANCAK BU NOKTADA, KURUMSAL VE ÖZEL E-POSTA ADRESİ BAKIMINDAN KESİNLİKLE İKİLİ BİR AYRIM YAPILMASI GEREKTİĞİ DE BELİRTİLMELİDİR.

Bu denetimde iletişimin akışı ile iletişim içeriklerinin incelenmesi arasında ayırım yapılarak içeriklerin incelenmesi yönünden ciddi gerekçeler aranmalıdır. (Par. 70/i)

B. İşçinin, iletişiminin denetlenebileceğine dair önceden bilgilendirilmiş olması gerekmektedir;

Demokratik bir toplumda iletişimin denetlenmesi ve kişisel verilerin işlenmesi süreci şeffaf bir şekilde gerçekleştirilmesi ve bunun bir gereği olarak da süreçle ilgili çalışanlar işveren tarafından önceden bilgilendirilmelidir.

Uluslararası hukuk ve karşılaştırmalı hukuk dikkate alındığında bu bilgilendirmenin -somut olayın özelliklerine uygun düş-tüğü ölçüde- en azından iletişimin denetlenmesi ile kişisel verilerin işlenmesinin hukuki dayanağı ve amaçları, denetlenmenin ve veri işlemenin kapsamı, verilerin saklanacağı süre, veri sahibinin hakları, denetlemenin ve işlemin sonuçları ile verilerin muhtemel yararlanıcıları hususlarını kapsama gerekir. Ayrıca bildirimde iletişim araçlarının kullanıma ilişkin olarak işveren tarafından öngörülen sınırlamalara da yer verilmelidir.

Bilgilendirmenin mutlaka belli şekilde yapılması şart olmayıp şeffaflığı sağlamak bakımından bireylere, kişisel verilerin işlenmesine ve iletişimin denetlenmesine ilişkin süreçten yukarıda belirtilen kapsamda haberdar olma imkânı sağlayan uygun bir yöntem tercih edilebilir. (Par. 70/ii)

C. İletişimin denetlenmesi hukuken geçerli bir neden dayanmalı ve elde edilen veriler bu kapsam dışındaki bir amaç için kullanılmamalıdır;

Çalışanın kişisel verilerinin korunmasını isteme hakkına ve haberleşme hürriyetine işveren tarafından yapılan müdahale, ulaşılmak istenen amaç ile ilgili ve bu amacı gerçekleştirmeye elverişli olmalıdır.

Ayrıca inceleme faaliyetiyle elde edilen verilerin işveren tarafından hedeflenen amaç doğrultusunda kullanılması gerekir. (Par. 70/iii)

D. İletişimin denetlenmesinin, hukuken geçerli meşru amaç doğrultusunda zorunlu olması ve daha hafif bir müdahale ile bu amaca ulaşılamayacak olması gerekir;

İşveren tarafından çalışanın kişisel verilerinin korunmasını isteme hakkına ve haberleşme hürriyetine işveren tarafından yapılan müdahalenin gerekli kabul edilebilmesi için aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılabilecek olmalı, müdahale ulaşılmak istenen amaç bakımından zorunlu olmalıdır.

Çalışanın iletişimin içeriğine girilmesi yerine onun kişisel verilerine daha az müdahale eden yöntem ve tedbirlerin uygulanmasının mümkün olup olmadığı denetlenmelidir.

Bu kapsamda işverenin ulaşmak istediği amaca çalışanın iletişimi incelenmeden de erişilme imkânı olup olmadığı her durumun somut özellikleri ışığında değerlendirilecektir. (Par. 70/iv)

E. İletişimin denetlenmesi ile temel haklarına yapılan bu müdahalenin meşru amaç ile orantılı olması gerekir;

İşveren tarafından başvurucunun kişisel verilerinin korunmasını isteme hakkına ve haberleşme hürriyetine yönelik müdahalenin orantılı kabul edilebilmesi için ise iletişimin denetlenmesi ile işlenecek veya herhangi bir şekilde yararlanılacak veriler ulaşılmak istenen amaçla sınırlı olmalı, bu amacı aşacak şekilde sınırlama ya da müdahaleye izin verilmemelidir. (Par. 70/v)

F. İletişimin denetlenmesi ile tarafların çatışan menfaat dengesinin adil biçimde dengelenmiş olması gerekir;

Ayrıca iletişimin incelenmesinin muhatabı olan çalışan üzerindeki etkisi ve çalışan bakımından sonuçları göz önünde tutularak tarafların çatışan menfaat ve haklarının adil bir biçimde dengelenip dengelenmediğine bakılması gerekmektedir. (Par. 70/vi)

Sonuç olarak;

AYM tarafından yukarıda açıklanan tüm bu koşullar ve şartların somut olaya uygulanması neticesinde;

- Başvuruya konu somut olay ile ilgili şahıslar ile başvurucu arasında geçen yazışmalar dışında üçüncü kişilerle olan yazışmaların da incelendiği, ayrıca incelemeye dayanak gösterilen iddialarla sınırlı bir denetim yapılmayarak konu ile ilgili olup olmadığı belirsiz içeriklere de erişildiği ve bu içeriklerin de iş akdinin feshine dayanak yapıldığı,

- Başvurucunun kişisel verisi kapsamında olan e-postaları ile ilgili olarak trafik bilgisi ile yetinilmediği gibi içeriklerine de kapsamı belirsiz olacak şekilde erişildiği ve bunların kullanıldığı

tespit edilmiştir.

Bu tespitler doğrultusunda, özel hukuk iş ilişkisinden doğan uyumsuzluğu karara bağlayan derece mahkemeleri tarafından yukarıda belirtilen anayasal güvenceleri gözetilen bir yargılama yapılarak pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmediği belirtilmiş olup, başvurucunun Anayasa'nın 20. Maddesinde güvence altına alınan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile Anayasa'nın 22. Maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Detaylı Bilgi için;
[Av. Serdar Darama](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynaklar:

1. Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, M. Volkan Dülger; s.639
2. Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, M. Volkan Dülger; s.638
3. Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, M. Volkan Dülger; s.638
4. Kişiliği Korunması Bağlamında İşçiye Ait Kişisel Verilerin Korunması, Dr. Nazlı Elbir; s.323
5. Kişiliği Korunması Bağlamında İşçiye Ait Kişisel Verilerin Korunması, Dr. Nazlı Elbir; s.323
6. Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, M. Volkan Dülger; s.639

Kararlar:

Yargıtay 22. HD, 2016/6321 E. – 2016/13143 K. ve 1.09.2016 T.

Yargıtay 22. HD, 2017/21857 E.- 2019/9884 K. ve 07.05.2019 T.

AYM, Başvuru No:2013/4825

AYM, Başvuru No:2016/13010

KREDİ SÖZLEŞMELERİ KAPSAMINDA TESİS EDİLEN İPOTEKLERİN TAPU HARCİ VE VERGİ MUAFİYETİ

İpotek halen mevcut veya ileride doğması muhtemel olan bir alacağı teminat altına alan bir taşınmaz rehin çeşididir.

Başka bir anlatımla; ipotek, borcun ödenmemesi hâlinde alacaklının paraya çevirmek suretiyle alacağını tahsil etme hakkına sahip olduğu, taşınmaz üzerinde kurulan ve alacaklı ile ipotek veren kişi arasındaki bir rehin sözleşmesine dayanan ya da kanundan doğan asıl borç ilişkisinin fer'i nitelikteki sınırlı bir aynı haktır.

İpotek alacağa bağlı bir hak olup, geçerli bir alacağın olmaması hâlinde, ipotekten bahsedilemez.

Her türlü alacağın teminat altına alınabilmesi için ipotek tesis etmek mümkündür; zira para alacaklarının yanında yapma yahut yapmama borçları da ipotek ile teminat altına alınabilir.

Bu hâlde, para ödenmesi dışındaki borçlar bakımından, borcun hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi nedeniyle, alacaklının uğrayacağı zararın giderilmesi için para olarak talep edilecek tazminat tutarının teminat altına alınması söz konusu olur. [1]

İpotek iki şekilde kurulur; bunlar tescil ile kazanım ve kanun hükmü gereği kazanımdır.

Tescil ile kazanım ise hukuk işlem yoluyla kazanım ve ipotek sözleşmesi ile kazanım olarak ikiye ayrılmaktadır. Sözleşmeye

dayanan ipoteğin kurulması iki aşamada gerçekleşir.

Birinci aşama taraflar arasındaki rehin sözleşmesinin kurulmasıdır. Sözleşme taşınmaz üzerinde aynı bir hakkın kurulmasına ilişkin olup resmi yazılı geçerlilik koşuluna tabidir (MK. md. 856/II).

İkinci aşama tapu siciline tescil aşamasıdır.

Alacaklı lehine rehin şeklindeki aynı hak tescil ile doğar.

Tescilin geçerliliği ve hüküm ifade etmesi için rehin sözleşmesinin geçerli bir şekilde doğmuş olması gerekir.

Tescil işlemi sonunda alacaklıya bir ipotek belgesi verilir.

Ancak, bu belge ipotekli borç senedi ve irat senedinden farklı olarak kıymetli evrak niteliği taşımaz.

İpoteğin kanundan doğduğu hallerde taraflar arasında önceden yapılmış olan bir rehin sözleşmesi mevcut değildir.

Kanundan doğan ipotek hâllerinden bir kısmında tapuya tescil zorunlu olduğu hâlde bir kısmında ipotek tescilsiz olarak kazanılmaktadır.

Medeni Kanun'un 893. maddesine dayanan kanuni ipotek halleri tapuya tescille

kazanılır. Buna karşılık Medeni Kanun'un 865/III, 867 ve 876. maddelerindeki hükümlere tabi olan kanuni ipotek hâlleri tescile tabi değildir.

İpoteğe konu olacak gayrimenkul krediyi alarak borçlanan şahsa ait olabileceği gibi bir üçüncü kişiye de ait olabilir.

Taşınmaz mallar ipotek edilebileceği gibi müstakil ve daimi haklar da ipotek edilebilir.

Ticari işletmelerin rehin edilmesi de mümkündür.

Taşınmaz malın tam olan hissesi paylara ayrılarak ipotek edilemez.

Elbirliği mülkiyet (iştirak hâlinde) mülkiyette, iştirak çözülmeden bir paydaşın payı rehdilemez. [2]

İpotek tesisi için kural olarak resmi senet düzenlenmesi gerekir.

Ancak konut yapanlara, turizm tesisi yapanlarla işletmecilerine, sanayicilere, esnaf ve sanatkarlara, bankalarca veya kamu kurum ve kuruluşları ile konuları ile ilgili olarak açılacak krediler için resmi senet düzenlenmesi zorunlu değildir.

Taraflar arasındaki borç sözleşmesi yevmiyeye alınarak ipoteğin tescilinin yapılması yeterlidir.

Ancak kanun koyucu tarafından; 5035 sayılı yasa ile bankalar, Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri, yurtdışı kredi kuruluşları ile uluslararası kurumlarca kullanılan kredilerle ilgili olarak teminat gösterilen gayrimenkullerin ipotek işlemlerinde bizzat işlemin kendisi tapu harcı ve damga vergisinden muaf tutulmuştur.

Bu bakımdan bu yazının konusunu oluşturan, kredi sözleşmeleri kapsamında tesis edilen ipoteklerin tapu harcı ve vergi muafiyetleri söz konusu olacaktır.

İşbu yazıda, kredi sözleşmeleri kapsamında tesis edilen ipoteklerin tapu harcı ve damga vergisi muafiyetleri ayrı ayrı incelenecektir.

I. KREDİ SÖZLEŞMELERİ KAPSAMINDA TESİS EDİLEN İPOTEKLERİN DAMGA VERGİSİ MUAFİYETİ

488 sayılı Damga Vergisi Kanunu'na ekli 2 sayılı tablonun "IV- Ticari ve medeni işlemlerle ilgili kâğıtlar" başlıklı bölümünün 23 numaralı fıkrasında,

"Bankalar, yurt dışı kredi kuruluşları ve uluslararası kurumlarca kullanılacak (6322 sayılı kanunun 17.maddesiyle değişen ibare; Yürürlük 15/06/2012) kredilere, bunların teminatlarına ve geri ödenmelerine ilişkin kâğıtlar ile bu kâğıtlar üzerine konulacak şerhler

(kredilerin kullanımları hariç) damga vergisinden istisnadır. (DVK, 2 sayılı tablo IV-23)"

hükmü yer almaktadır.

Buna göre, 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu'nun 9. maddesinde;

"Bu Kanuna ekli (2) sayılı tabloda yazılı kâğıtların damga vergisinden müstesna olduğu"

(2) sayılı tablonun "IV. Ticari ve medeni işlemlerle ilgili kâğıtlar" başlıklı bölümünün (23) numaralı fıkrasında ise;

"Bankalar, yurt dışı kredi kuruluşları ve uluslararası kurumlarca kullanılacak kredilerin temini ve geri ödenmesi amacıyla düzenlenecek kâğıtlar" ın damga vergisinden istisna olduğu"

hükmünü havidir.

Görüldüğü üzere Kanun'da açıkça, işlemin tarafları değil, işlemin kendisi (kredilerin temini ve geri ödenmesi amacıyla düzenlenecek kâğıtlar) hem yurtiçi bankalarca kullanılan kredi sözleşmeleri kapsamında kurulan ipotekler açısından hem de yurt dışı kredi kuruluşları ve uluslararası kurumlarca kullanılacak kredilerin temini amacıyla kurulan ipotekler açısından damga vergisinden muaf tutulmuştur.

II. KREDİ SÖZLEŞMELERİ KAPSAMINDA TESİS EDİLEN İPOTEKLERİN TAPU HARCİ MUAFİYETİ

492 sayılı Kanun'un 123. maddesi (Ek fıkra: 20/6/2001-4684/23 md.; Değişik: 25/12/2003 - 5035/31 md.)

"(...) bankalar, finansman şirketleri, yurt dışı kredi kuruluşları ve uluslararası kurumlarca kullanılacak kredilere, bunların teminatlarına ve geri ödenmelerine ilişkin işlemler (yargı harçları hariç) bu Kanunda yazılı harçlardan müstesnadır."

hükmünü içermektedir.

Görüldüğü üzere hem yurt dışı kredi kuruluşları ve uluslararası kurumlarca kullanılacak kredilere hem de yurt içi bankalarca kullanılacak kredilere, bunların teminatlarına ve geri ödenmelerine ilişkin işlemler kanunda yazan harçlardan muaf tutulmakta olup; söz konusu muafiyet, Kanun hükmünden açıkça anlaşıldığı üzere, herhangi bir mükellef belirtmeksizin işlemde doğan harcın bizatihi kendisini kapsamaktadır.

Görüldüğü üzere, hem 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu, hem de 492 sayılı Harçlar Kanunu uyarınca yurt içi ve yurt dışı kredi kuruluşları tarafından kullanılan kredi sözleşmeleri kapsamında tesis edilen ipotekler damga vergisi ve tapu harcından herhangi bir mükellef belirtmeksizin muaf tutulmuşlardır.

Detaylı Bilgi için;
Stajyer Avukat
Delal Roza Doğan
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

- 1.(<https://www.tapu-kadastro.net/index.php/sample-levels/tapu-islemleri-akitli1/ipotek>)
2. Ünlütepe, M. (2012). İpotegin Alacak Bakımından Kapsamı. TBB Dergisi, (102), 173-218.
- Bulut, U. (2019). İpotek Hakkının Haczi ile İlgili Sorunlar ve Değerlendirme. Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi, (2), 233-258.

ANONİM ŞİRKETLERDE HİSSE HACZİ

1-HİSSE SENEDİ YA DA İLMU Haber ÇIKARTMIŞ OLAN ANONİM ŞİRKETLERDE HİSSE SENEDİ HACZİ

1.1-Halka Açık Olmayan Anonim Şirketlerde Hisse Senedi Haczi

Bir anonim şirketin nama ya da emre yazılı hisse senedi çıkartmış olması durumunda bu senetlerin ortağın kişisel borçlarından dolayı haczi mümkün bulunmaktadır.

TTK 145. maddesinin ikinci fıkrasında, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerle, anonim şirketlerde alacaklıların, borçlularına ait bulunan hisse senetlerini haczettirebilecekleri açıkça düzenlenmiştir.[1]

Hisse senetlerinin borçluya teslim edilmiş olması durumunda, icra müdürünün şirketten borçluya ait hisseler üzerine haciz konulmasını ya da şirket pay defterine haciz hususunun işlenmesini talep etmesi mümkün değildir.

Zira hisse senetleri kıymetli evrak niteliği taşımakta olduklarından, icra ve iflas Kanununun 88. maddesi gereğince fiilen haczedilerek muhafaza altına alınmaları gerekmektedir.[2]

Hisse senetleri borçlunun elinde değil de herhangi bir sebeple (rehin, ve-kalet, vedia vs.) üçüncü şahsın elinde bulunuyor olabilir. Böyle bir durumda senetler, "borçlunun üçüncü şahıs nezdindeki menkul malı" niteliği taşımakta oldukla-

rından İİK'nun 89. maddesinde belirtilen prosedüre göre haczedilmeli-dir.[3]

1.2- Halka Açık Anonim Şirketlerde Hisse Senedi Haczi

a-Borsada İşlem Görmeyen Şirketlere Ait Hisse Senetlerinin Haczi

İcra iflas Kanununun, taşınır malların haczini içerir 88. Maddesi gereği, borsada işlem görmeyen anonim şirketlerin hisse senetlerinin fiilen haczedilerek muhafaza altına alınması zorunludur.

İİK'nın 89. Maddesi gereğince yani anonim şirkete haciz ihbarnamesi tebliğ etmek ve yine 94. Maddesi gereğince şirkete tebliğ ile pay defterine işlenmek suretiyle de haciz mümkün değildir.

Fiili haciz ve muhafaza altına alma geçerlilik koşulludur.

Hisse senetlerinin İİK. 89. Maddesi gereğince haczedilmeleri durumunda bu konuda yapılacak şikâyet süreye tabii değildir. [4]

Hisse senetlerinin hamiline ya da nama yazılı olması haczin İİK. 88. maddesine göre gerçekleştirilmesi yönünden bir farklılık getirmez. Nama yazılı hisse senetlerinin de haczi 88. Maddeye göre gerçekleştirilecektir. [5] Fiilen haczedilen hisse senetlerinin şirket yetkilisine ya da borçlu elinde ise borçluya ya da borçlunun eşine yediemin sıfatı ile bırakılması da mümkün

değildir. Böyle bir durumda hisse senetlerinin haczinin geçersizliği söz konusu olacaktır.

Çünkü hisse senetlerini muhafaza altına alma koşulu gerçekleşmemiş olup, haczin geçerliliği için hisse senetlerinin muhafaza altına alınması şarttır.[6]

İcra dairesi fiilen haczedtiği hisse senetlerini Adalet Bakanlığınca uygun görülen bankalardaki mevcut kiralık kasası var ise öncelikle buralarda muhafaza etmeye, yok ise icra dairesinde kasası mevcut ise burada saklamak zorundadır. (İİK m.9).

Hisse senetlerinin fiili haczi ve muhafaza işleminden sonra, icra dairesinin, hisse senetlerinin haczedildiğinin şirket pay defterine işlenmesi hususunda anonim şirkete bildirimde bulunması gerekecektir. Ancak buradaki bildirim ve dolayısıyla haczin pay defterine işlenmesi hususu haczin geçerliliği için şart olmayıp alacaklı ve 3. Şahısların menfaatlerinin korunması ve aleniyetin sağlanması açısından bildirci nitelik taşımaktadır.

Haczin Kapsamı

Anonim şirket hisselerinin haczi durumunda, haciz kapsamına kâr payı, tasfiye payı, hazırlık devresi faizi gibi haklar da girecektir.

Kâr payı alma hakkı kuponlara bağlanmış ve hisse senedinden ayrılmış ve bağımsız hale getirilmiş ise bu durumda kâr payının haczin kapsamına girmesi için bunların da fiilen haczedilerek muhafaza altına alınması gerekir (İİK. m.88).

Eğer kâr payı kuponları asıl senetle birlikte bulunuyor ve bağımsız hale getirilmemişse hisse senedinin haczi ile birlikte kâr payı kuponları da haczedilmiş olur ve dolayısıyla kâr payı da haczin kapsamına dahil olur.

Hisse senetlerinin rehnedilmesi halinde; kuponlar senetten ayrı ise rehlin kapsamına kâr payı girmemektedir.

Rehlin kapsamına girmesi için rehlin sözleşmesinde bu konuda hüküm yer almalı ve kanuna uygun olarak ayrıca rehnedilmeleri gerekir (TMK. M.959/2).

Eğer kuponlar hisse senedine bağlı durumda ise kâr payı da rehne dahil olacaktır.

b- Borsada İşlem Gören Şirketlere Ait Hisse Senetlerinin Haczi

Halka açık bir anonim şirket hissesinin elinde bulunuyor olması durumunda herhangi bir sorun bulunmamakta olup, bu durumda icra müdürlüğü İİK'nın 88. Maddesi gereğince hisse senetlerini fiilen haczederek muhafaza altına alacaktır.

Ancak çoğu zaman bu tür senetlerin borçlunun elinde değil de tedavül ya da saklama kolaylığı nedeniyle bir aracı kurum ya da İMKB (İstanbul Menkul Kıymetler Borsası) üyesi bir banka nezdinde açılmış bir hesapta bulunduğu görülmektedir.

Borçlunun halka açık bir anonim şirkete ait hisse senedinin haczi için bu senetlerin saklanmakta olduğu Takasbank'a ya da yatırım hesabının açıldığı ve her türlü alım-satım işlemlerinin yapıldığı İMKB üyesi bulunan Banka ya da aracı kuruma İİK'nın 89. Maddesi gereğine haciz ihbarnamesi gönderilmesi yeterli bulunmaktadır.[7]

1.3- Anonim Şirketin Hisse Senedi Yerine Geçmek Üzere İlmühaber Çıkarmış Olması Durumunda, İlmühaberlerin Haczi

Anonim ortaklıkta hisse senetleri çıkarılmadan önce, payın kolayca tedavülünü sağlamak için ilmühaberler çıkarılmış ise, ilmühaberlerin de kıymetli evrak sayılmalarının tabii sonucu olarak, haciz işlemi İİK. m.88 hükmüne göre yani fiilen haczedilerek ve icra dairesince muhafaza altına alınmak suretiyle gerçekleştirilebilecektir. Yargıtay'ın yerleşik içtihatları da ilmühaberlerin İİK. m.88 hükmüne göre haczedilebileceği yönündedir.

İlmühaberlerin fiili haczi ve muhafaza işleminden sonra, icra dairesinin, ilmühaberlerin haczedildiğinin şirket pay defterine işlenmesi hususunda anonim şirkete bildirimde bulunması gerekecektir.

Ancak buradaki bildirim ve dolayısıyla haczin pay defterine işlenmesi hususu haczin geçerliliği için şart olmayıp alacaklı ve 3. Şahısların menfaatlerinin korunması ve aleniyetin sağlanması açısından bildiri nitelik taşımaktadır.[8]

2- Hisse Senedi ya da İlmühaber Çıkartmamış Olan Anonim Şirket-lerde Hisse Senedi Haczi

Bilindiği üzere anonim şirketlerde hisse senedi çıkartılma zorunluluğu bulunmaktadır.

Senede bağlanmamış olan bir anonim şirket hissesi de senede bağlanmış olanlar gibi üçüncü kişilere devredilebilir.[9]

Devir şekli ile ilgili olarak Türk Ticaret Kanunu'nda özel bir düzenleme bulunmadığından, devir işleminin Borçlar Kanunu'nun 162. ve devamı madde-leri gereğince alacağın temlik hükümlerine istinaden yapılması gerekmektedir.

İktisadi değer taşımakta olan, başkasına devri mümkün bulunan ve haklarında haczedilemeyeceğine ilişkin yasal bir düzenleme bulunmayan hak ve alacakların haczi mümkün olacağına göre, borçlunun bir anonim şirketteki senede bağlanmamış payı da haczedilebilir.

Nihayetinde borçlunun bir şirket nezdindeki hissesinin haczedilebileceği İİK m. 94'te açık olarak belirtilmiş bulunmaktadır.[10]

SONUÇ

Prensip olarak borçlu, borcu için alacaklısına karşı malvarlığı ile sorumludur. İşte bir borçlunun sahip olabileceği anonim şirket hisseleri de borçlunun haczi kabil taşınır malvarlığına dahildir ve borçlunun alacaklısı tarafından hacze konu edilebilir.

Türk Ticaret Kanunu'nun 133. maddesinin ikinci fıkrasına göre, alacaklı, anonim şirketlerde borçlu ortağa ait kâr ve tasfiye payının, senede bağlanmış veya bağlanmamış hisselerinin icra ve iflas Kanunu'nun taşınırlara ilişkin hükümleri uyarınca haczedilmesini ve paraya çevrilmesini isteyebilir.

Bu haczi anonim şirket pay defterine işlebilir.

Anonim şirket hisselerine haciz tatbik edilebilmesi için, öncelikle anonim şirket ortağı olan borçluya karşı kesinleşmiş bir icra takibinin bulunması gerekmektedir.

Kesinleşmiş icra takibi kapsamında haczedilecek anonim şirket hisselerine yapılacak haciz uygulaması da söz konusu hissenin senede bağlanıp bağlanmamış olmasına göre farklılık gösterecektir.

Kaynakça:

1. TTK m.145 "Bir şirket devam ettiği müddetçe ortaklardan birinin şahsi alacaklıları, haklarını ancak şirketin bilançosu gereğince o ortağa düşen kâr payından ve şirket fesholmuşsa tasfiye payından alabilir. Henüz bilanço tanzim edilmemişse alacaklı bilançonun tanzimi neticesinde borçluya düşecek kar ve tasfiye payı üzerine ihtiyati haciz koydurabilir.

2. (Yargıtay 12.Hukuk Dairesi 06.02.1996 tarih, E. 1996/1547, K.1996/1654)

3. (Yargıtay 12.Hukuk Dairesi 06.02.1996 tarih, E. 1996/1547, K.1996/1654)

4. Doç. Dr. Umut Yeniocak, Anonim ve Limited Şirket Hisselerinin Haczi, Ocak 2019

5. Anonim Şirketlerde Hisse Haczi, Emine Başçı Devres, Dünya Gıda Dergisi, Sayfa 82, 2018, Nisan

6. Anonim Şirketlerde Hisse Haczi, Emine Başçı Devres, Dünya Gıda Dergisi, Sayfa 82, 2018, Nisan

7. Bkz. www.takasbank.com.tr

8. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 01.11.2004 T. 2004/18478 E. 2004/27444 K: İİK.'nun m.94/1. fıkrası açıkça, anonim şirketlerde paylar için pay senedi veya ilmühabe-ri çıkarılmamışsa borçlunun, şirketteki payı icra dairesi tarafından şirkete tebliğ olunarak haczedilir, hükmünü getirmiş bulunmaktadır. Anonim şirketlerde hisse senedi çıkarma zorunluluğu yoktur. Hisse senedi çıkarılmış ise bu hisse senetleri İİK.'nun menkul mallarla ilgili haciz ve muhafaza hükümlerini düzenleyen 88. Maddesi uyarınca haczedilir ve muhafaza altına alınır.

9. İMKB Borsa Uyuşmazlıkları Uygulama, Örnek Kararlar ve Mevzuat s. 474 – İMKB Yayını

10. Yargıtay 12.Hukuk Dairesi 01.11.2001 tarih E.2001/16851 K.2001/17585

İİK m. 94/1 "Bir intifa hakkı veya taksim edilmemiş bir miras veya bir şirket yahut iştirak halinde tasarruf edilen bir mal hissesi haczedilirse icra dairesi ikametgahları bilinen ilgili üçüncü şahıslara keyfiyeti ihbar eder."

Detaylı Bilgi için;
Stajyer Avukat
Sinem Akın
info@ozgunlaw.com

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE DEĞER ARTIŞ PAYININ HESAPLANMASI

Türk Medeni Kanunu uyarınca eşlerden birinin diğerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine ve korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunması değer artış payı olarak adlandırılmaktadır.

Mal rejimleri hukukunda, bir eşin diğer eşe ait mal üzerindeki katkısının varlığı özünde bir alacak hakkı yaratma bağlamında, hukuken aynı düzeyde ve nitelikte değerlendirilmektedir.

Zira diğer eşin mülkiyetindeki bir malın edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunması sırasında katkılarda bulunmuş eşe, yaptığı her bir katkı oranını karşılayan parasal değerini tazmin edilmesini sağlaması, yasal düzenleme ile ulaşılmak istenen normatif bir amaçtır.

Değer artış payının varlığını ortaya çıkaran unsurları, yasal düzenlemeden hareketle şu biçimde sıralamak mümkündür:

- 1) Eşin yaptığı katkının malvarlıksal değer taşıması;
- 2) Katkının bir bağışlama değil de karşı edim alacağı elde etme kastıyla yapılmış olması;
- 3) Eşin bu katkısı karşılığında diğer eşten hiç ya da uygun bir karşılık almamış bulunması;

4) Katkıdan sonra diğer eşin malvarlığında daha sonra ortaya çıkan konjoktüre bağlı değişik piyasa koşulları sonucunda değer artışı görülmesi;

5) Eşler arasında bu katkı payı alacağından vazgeçmeyi konu alan bir anlaşmanın yapılmamış olması. [1]

Esasen değer artış payı, yapılan katkının kendisi değildir.

Katkı yapıldıktan sonra malın değer kazanması durumunda, değer artışının katkıya yansıyan kısmı değer artış payı olsa gerekir.

Örneğin, 20.000 TL değerindeki kişisel mala 10.000 TL katkı sağlanmış olsa, bu haliyle mal 30.000 TL edecektir. Katkı payı 1/3 oranındadır.

Malın tasfiye sırasında 60.000 TL değerinde olması durumunda, değer artış payı 60.000 TL'nin 1/3'ü, yani 20.000 TL olacaktır.

Esasen bu miktarın 10.000 TL kısmı katkıdır, geri kalan 10.000 TL kısmı değer artışıdır.

Bu nedenle değer artış payı adı altında hem katkı hem de değer artışı birlikte değerlendirilmekte, bunda da bir sakınca görülmemektedir. [2]

Bir eş diğer eşin malı edinmesi esnasında katkı sağlar ise, değer artış alacağını elde edebilecektir.

Edinilmiş bir malın sonradan borcunun ödenmesi aynı neticeyi doğurmayacaktır.

Bir görüşe göre ise, başlangıçtaki katkı ile sonraki katkı işlevsellik açısından ve ekonomik açıdan aynı rolü oynuyorsa, sonraki katkı açısından da değer artış payının gerçekleşebileceğini kabul etmek gerekir.

Değer artış payı adı altında, katkının yapıldığı gün ile tasfiye günü arasındaki (piyasadaki) değer yönünden olumlu farklılığın belli bir oranı katkıda bulunan eşe döndürülmektedir.

Değer artış alacağına sahip olan bir eşin, aynı zamanda diğer eşin katılma alacağının borçlusu konumu ya da tam tersi bir durum da söz konusu olabilir.

İşte, yasa koyucu, her bir eşin, hem artığa katılma alacağının borçlusu hem de değer artış payı alacağının alacaklısı olması durumlarında, bu alacakları yasal takas işlemine tabi tutmuştur.

Bu gibi durumlarda, eşler arasındaki karşılıklı alacakların yasa gereği takas işlemine konu edilmesi söz konusudur (TMK m. 236).

İsviçre Federal Mahkemesi'nin BGE 138 III 150 içtihadına konu olan olayda eşler ½ oranında paylı mülkiyet ilişkisini benimzedikleri bir taşınmaz edinmişlerdir.

Bu taşınmazın edinilmesi için kadın bir miktar kendi kişisel malından vermiş, kalan miktar için ise eşler birlikte kredi çekmişlerdir.

Federal Mahkeme kararında, edinilmiş mallara katılma rejimine tabi eşlerin bir taşınmazı edinirken paylı mülkiyeti (½ pay oranında) benimsemeleri durumunda, değer artışını yarı yarıya paylaşmak istedikleri sonucuna varmıştı.

Federal Mahkeme, bu kararında taşınmazın edinilmesinde eşlerin ne kadar finansal katkısının bulunduğunu gözetmemiştir.

Ayrıca Federal Mahkeme'ye göre, taşınmazın edinilmesi için sadece eşlerden biri kendisine ait malvarlığını yani edinilmiş malını veya kişisel malını ya da her iki mal kesimini de kullanmış olsa bile, eşler değer artışını yarı yarıya bölüşmelidir.

Federal Mahkeme, kararında, eşya hukukunun paylı mülkiyete ilişkin hükümlerini dikkate aldığını özellikle belirtmiştir. [3]

Federal Mahkeme'nin anılan içtihadı haklı olarak doktrinde eleştiri konusu yapılmıştır.

Doktrine göre bu içtihadta paylı mülkiyet, edinilmiş mallara katılma rejimi dikkate alınmaksızın paylaştırılmıştır.

Federal Mahkeme, içtihadında, mal rejiminin temel ilkelerinden ayrılmış ve özellikle değer artış payının finansal katılım ilişkisine göre belirlenmesini düzenleyen değer artış payı hükmünü dikkate almıştır.

Dolayısıyla doktrinde, söz konusu içtihat, eşya hukuku sistemi ile mal rejimi hukuku sisteminin birbirine karıştırıldığı yönünde eleştirilmiştir.

Paylı mülkiyete konu mal bakımından ise, tasfiye esnasında paylı mülkiyetin giderilmesi talebi ile birlikte değer artış payı alacağının da talep edilmesi uygun olur.

Böylece paylı mülkiyetin paylaşılması esnasında, tarafların bu mal bakımından değer artış payı alacağı ve borcu da tespit edilir. Fakat belirtmek gerekir ki değer artış payının tasfiye esnasında paylı mülkiyetin paylaşılması kapsamında hesap-

lanmaması onun daha sonra ayrı bir dava ile talep edilebilmesine engel değildir. [4]

Değer artış payı konusunda tartışmalı olan önemli bir husus ise değer artış payının hangi andaki değere göre hesaplanarak takdir edileceğidir.

"Değer artış payı alacağı" davasına konu malın edinildiği, katkı yapıldığı ileri sürülen tarih 01.01.2002 tarihinden sonra olmalıdır.

Değer artış payı alacağı davasında katkı oranı ile malın tasfiye tarihindeki (karara en yakın tarih) sürüm değeri çarpılmak sureti ile değer artış payı alacağı miktar olarak belirlenecektir. [5]

Bir diğer yazara göre ise değer artışı, katkıda bulunulan malın başlangıçtaki değeri (mal ve mala yapılan tüm katkılara dahil olarak) ile değer artış payının hesaplandığı tasfiye anındaki malın kural olarak sürüm değeri (son değer) arasındaki farktır. [6]

Yargıtay kararlarında da değer artış payının belirlenip davacının katkı oranının tespit edildiği, bunu takiben malın tasfiye tarihindeki değeri esas alınarak değer artış payı belirlendiği görülebilmektedir. [7]

Öyle ki Yargıtay 8. Hukuk Dairesi' 2016/605 sayılı kararında:

"Artık değere katılma alacak miktarı hesaplanırken mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan malların, bu tarihteki durumlarına göre, ancak tasfiye tarihindeki sürüm (rayiç) değerleri esas alınır. (227/1, 235/1. md). Yargıtay uygulamalarına göre, tasfiye tarihi karar tarihidir."

denmektedir.

Malın değerinin ekonomik dalgalanmalara bağlı artması halinde TMK 227 hükmü uygulama alanı bulur.

TMK 227. maddesinin 1. fıkrasında açıkça "tasfiye sırasında bu malda ortaya çıkan değer artışından" söz edilmekte; hatta TMK 227/2'de malın mal rejiminin sona ermesinden önce elden çıkması halinde bile tasfiye sırasındaki "hakkaniyet değerinden" söz edilmektedir.

Katkıda bulunulan mal, daha önce elden çıkartıldı ise, davacının alacağı hâkim tarafından hakkaniyete uygun olarak belirlenecektir.

Kanun koyucu, diğer eşe herhangi bir karşılık almaksızın destek olan eşin, bu desteğinin değer artışındaki karşılığını almasını ve mağdur edilmemesini değer artış payı kurumu ile sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu sebeple, İsviçre hukukunda yer alan düzenlemeler de göz önünde bulundurulurken bu amaca en iyi hizmet edecek şekilde bir sistem benimsenmiştir.

Detaylı Bilgi için;
Stajyer Avukat
Öykü Kaygusuz
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Doç. Dr. Mehmet DEMİR Türk Medeni Kanunu'na Göre Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı ve Denkleştirme Alacağı, TBB Dergisi
2. HAUSHEER/GEISER/KOBEL, s. 186, Nr. 12.96
3. BGE 138 III 150 (Almanca çevirisi için bkz. GRAF, s. 693)
4. BGE 141 III 53 (Almanca çevirisi için bkz. HÄNNI-FISCHER, s. 610)
5. Mustafa ŞİMŞEK Uygulamada Mal Rejimi Davaları Marital Property Cases in Practice 1, TBB Dergisi
6. Doç. Dr. Zafer ZEYTİN, Yasal Mal Rejiminde Katkı Alacağı ve Değer Artış Payı Alacağı İlişkisi, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi Cilt: 10 Sayı: 36(299-317)
7. Yargıtay 2.Hukuk Dairesi, T: 25.12.2007, E: 2007/1097, K: 2007/17749

ZEYTİN, Zafer, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi. Seçkin Yayıncılık. Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Kapsamında Eşlerin Paylı Mülkiyetlerinde Bulunan Malların Edinilmesine Yaptıkları Katkı Bakımından Değer Artış Payı Alacağı, Neslihan AKÇA.

TASARIM HAKKINA TECAVÜZ SAYILAN FİİLLER VE TECAVÜZ HALLERİNDE AÇILABİLECEK HUKUKİ VE CEZAI DAVALAR

1. Genel Olarak

Tasarım (design) sözcüğü, biçim vermek, temsil etmek anlamına gelen Latince designare sözcüğünden türemiştir (1).

Tasarım, tasarımcının iç dünyasının dışa yansımaları, yani onun yaratıcılığının sonucunun dış dünyadaki görünümüdür (2).

Tanımdan tasarımın sadece estetik bir ihtiyacı karşıladığı değil bunun aksine tasarım işlevsellik ve verimlilik açısından oldukça önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Türk Hukukunda tasarımlar, 1995 yılında yürürlüğe giren 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile koruma altına alındılar.

Fikri sınai haklar hukukunun birçok alanı gibi, bu alan da kanun hükmünde kararname ile yürütülmektedir.

6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun, 10 Ocak 2017 tarih ve 29944 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle marka, patent, tasarım ve coğrafi işaretlerin tescil ve korunmasına ilişkin hükümler tek kanun altında toplanmıştır ve kanun hükmünde kararname hâlinde yürürlükten kalkmıştır.

6769 sayılı Kanun’un 55. maddesinde tanımlandığı şekliyle tasarım;

“...ürünün tümü veya bir parçasının ya da üzerindeki süslemenin çizgi, şekil, biçim, renk, malzeme veya yüzey dokusu gibi özelliklerinden kaynaklanan görünümüdür.”

şeklinde dir.

554 sayılı KHK’da ise tasarım;

“Bir ürünün tümü veya bir parçası veya üzerindeki süslemenin, çizgi, şekil, biçim, renk, doku, malzeme veya esneklik gibi insan duyu ile algılanan çeşitli unsur veya özelliklerinin oluşturduğu bütündür.”

şeklinde tanımlanmaktaydı. Bu iki tanım temelinde aynı olmakla birlikte, değişen kısım önceden “insan duyu ile algılanma” kriteri aranırken şimdi bunun yerine “görünüm” ifadesinin kullanılmış olmasıdır.

Bu durumda görme duyu dışındaki insan duyu ile tasarımın algılanması hususunda etkin olmayacağı açığa kavuşturulmuştur.

2. Tasarım Hakkına Tecavüz Sayılan Fiiller

Tasarım korumasının şartları yenilik ve ayırt edicilik ile kamuya sunmadır.

554 sayılı KHK’da koruma şartları, “Koruma Şartları” adlı başlıkta, koruma dışı hallerle birlikte incelenmiştir.

6769 sayılı kanunda ise “Tasarım Hakkı ve Kapsamı” üst başlığında ve “Yenilik ve Ayırt Edicilik” ile “Kamuya sunma” alt başlıkları ile düzenlenmiştir. Tasarım hakkının sağladığı korumanın kapsamı ürünün görünüm özellikleriyle sınırlıdır (3).

6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu’nun 81. maddesine göre aşağıda yazılı fiiller tasarım hakkına tecavüz olarak sayılmıştır.

a) *Tasarım sahibinin izni olmaksızın bu Kanun hükümlerine göre koruma kapsamındaki bir tasarımın kullanıldığı veya uygulandığı ürünün aynısını veya genel izlenim itibarıyla ayırt edilemeyecek kadar benzerini üretmek, piyasaya sunmak, satmak, sözleşme yapmak için öneride bulunmak, ticari amaçla kullanmak veya bu amaçlarla bulundurmamak, başka bir şekilde ticaret alanına çıkarmak, ithal işlemine tabi tutmak.*

b) *Tasarım sahibi tarafından lisans yoluyla verilmiş hakları izinsiz genişletmek veya bu hakları üçüncü kişilere devretmek.*

c) *Tasarım hakkını gasp etmek.*

Tasarım hakkı sahibi, tasarım hakkına yönelik olarak bu maddede sayılan tecavüzlerden dolayı hukuk davası açma hakkına sahiptir.

3. Tasarım Hakkına Tecavüz Durumunda Açılabilir Davalar

Tasarım hakkına tecavüz halinde açılabilir davalar hukuk ve ceza davası olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

3.1 Hukuk Davaları

Tasarım tescilinden doğan hakkı tecavüze uğrayan Tasarım hakkı sahibi, mahkemeden, aşağıdaki taleplerde bulunabilir:

1. Tecavüzün önlenmesi davası
2. Tecavüzün durdurulması davası
3. Tecavüzün giderilmesi davası
4. Tecavüzün tespiti davası
5. Tazminat davaları
  - a. Maddi tazminat davası
  - b. Manevi tazminat davası
  - c. İtibar tazminat davası
6. El koyma
7. Ürünler ve araçlar üzerinde mülkiyet hakkı tanınması
8. Şekil değiştirme ve imha
9. Mahkeme kararının ilgililere tebliği
10. Kamuya ilan yoluyla duyurulması ve hükmün ilanı
11. İhtiyati tedbirler
12. İhraç ya da ithal edilen var ise bu ürünlerin gümrüklerde el konulması

3.2. Ceza Davaları

Her ne kadar önceki kanunlarda tasarım hakkına tecavüz suç teşkil etmiş olsa, son mevzuatımızda ise tasarım hukuku bakımından suç teşkil etmese de bu tür fiiller Türk Ticaret Kanunu Haksız Rekabet hükümleri uyarınca cezai yaptırıma tabi olabilir.

TTK 62. ve 63. maddelerin düzenlemeleri aşağıdadır:

*“C) Ceza sorumluluğu
- Cezayı gerektiren fiiller*

MADDE 62- (1) a) 55 inci maddede yazılı haksız rekabet fiillerinden birini kasten işleyenler,

b) Kendi icap ve tekliflerinin rakiplerinininkine tercih edilmesi için kişisel durumu, ürünleri, iş ürünleri, ticari faaliyeti ve işleri hakkında kasten yanlış veya yanıltıcı bilgi verenler,

c) Çalışanları, vekilleri veya diğer yardımcı kimseleri, çalıştırmanın veya müvekkillerinin üretim veya ticaret sırlarını ele geçirmelerini sağlamak için aldatanlar,

d) Çalıştıranlar veya müvekkillerden, işçilerinin veya çalışanlarının ya da vekillerinin, işlerini gördükleri sırada cezayı gerektiren bir haksız rekabet fiilini işlediklerini öğrenip de bu fiili önlemeyenler veya gerçeğe aykırı beyanları düzeltmeyenler, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, 56 ncı madde gereğince hukuk davasını açma hakkını haiz bulunanlardan birinin şikâyeti üzerine, her bir bent kapsamına giren fiiller dolayısıyla iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılırlar.

II - Tüzel kişilerin cezai sorumluluğu

MADDE 63- (1) Tüzel kişilerin işlerini görmeleri sırasında bir haksız rekabet fiili işlenirse 62 nci madde hükmü, tüzel kişi adına hareket eden veya etmesi gerekmiş olan organın üyeleri veya ortakları hakkında uygulanır. Haksız rekabet fiilinin bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine de karar verilebilir.”

Detaylı Bilgi için;
[Av. Gülden Mehmed Altın](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Tunalı, İsmail, Tasarım Felsefesine Giriş. İstanbul 2002, s. 1.
2. Güneş, İlhami. Endüstriyel Tasarım Tescilinin Sağladığı Hukuksal ve Cezai Koruma ile Uygulama Sorunları. FMR C. 7 S. 3. 2007. s. 13.
3. Karahan, Sami; Suluk, Cahit; Saraç, Tahir; Nal, Temel, Fikri Mülkiyet Hukukunun Esasları. Ankara 2012., s.285.

TASARIM KORUMASININ ŞARTLARI YENİLİK VE AYIRT EDİCİLİK İLE KAMUYA SUNMADIR. 554 SAYILI KHK'DA KORUMA ŞARTLARI, “KORUMA ŞARTLARI” ADLI BAŞLIKTA, KORUMA DIŞI HALLERLE BİRLİKTE İNCELENMİŞTİR. 6769 SAYILI KANUNDA İSE “TASARIM HAKKI VE KAPSAMI” ÜST BAŞLIĞINDA VE “YENİLİK VE AYIRT EDİCİLİK” İLE “KAMUYA SUNMA” ALT BAŞLIKLARI İLE DÜZENLENMİŞTİR.

SANAYİLEŞME İCRA KOMİTESİ HAKKINDA CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ YAYIMLANDI!

Yerli üretimin ve teknolojik kabiliyetlerin geliştirilmesi amacıyla oluşturulacak Sanayileşme İcra Komitesi'nin kurulması ile görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esasları düzenleyen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 14.10.2020 tarihli Resmî Gazete'de yayımlandı. Cumhurbaşkanlığı tarafından toplanacak ve toplantı gündemini Cumhurbaşkanının belirleyeceği komite, kamu kurum ve kuruluşlarının yerli üretime imkân verecek şekilde, uzun vadeli alım planları yapmasına ilişkin ve yurtiçi üretimin kısıtlı olduğu stratejik alanlarda yatırım yapılmasını sağlayacak kararlar alabilecektir.

Komite ayrıca, yurtiçinde üretilecek öncelikli ürünlerle ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını bağlayıcı kararlar ve imalat sanayi firmalarının sermaye yapılarının güçlendirilmesi, gerektiğinde şirket birleşmelerinin özendirilmesi için kamu uygulamalarının yönlendirecek kararlar alacak.

Komitenin en dikkat çeken ve tartışmalı yetkisi ise şirketlerin ortaklık yapısına müdahaleye ilişkin.

Kararnameyle verilen yetkiye göre komite, ülke için kritik öneme sahip şirketlerin ortaklık yapılarında, yurtiçi üretimin sürekliliğini ve ulusal güvenliğini riske atabilecek değişikliklere ilişkin yapılabilecek işlemler konusunda karar alabilecektir.

Verilen bu yetkinin sınırları çizilmediğinden komiteye çok geniş bir takdir alanının bırakılmasının yanı sıra Komitenin şirketlerin ortaklık yapısına ilişkin takdir yetkisi hukuki güvenlik ilkesi ve mülkiyet hakkı özelinde de belirsizlik oluşturdu.

Kaynak:

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/10/20201014-6.pdf>

VARLIK ŞİRKETLERİNİN MUAFİYETLERİNE İLİŞKİN ANAYASA MAHKEMESİ KARARI!

Anayasa Mahkemesi, varlık şirketlerinin kuruldukları takvim yılı ve bunu izleyen beş yıl süresince 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu'na göre ödenecek damga vergisinden, 492 sayılı Harçlar Kanunu'na göre ödenecek harçlardan, her ne nam altında olursa olsun tahsil edilecek tutarlar 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu gereği ödenecek banka ve sigorta muameleleri vergisinden, kaynak kullanımını destekleme fonuna yapılacak kesintilerden ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 39'uncu maddesi hükmünden muafiyet sağlayan 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 143. maddesi 6. fıkrasının Anayasa'ya aykırılığı iddiasıyla iptali talebiyle başvuran Erzurum Asliye Ticaret Mahkemesi'nin itirazını reddetti.

Anayasa Mahkemesi, 2020/44 karar sayılı, 10.09.2020 tarihli kararına gerekçe olarak, benzer durumda olanlar arasında bir kısmın lehine getirilen düzenlemenin ayrıcalık niteliğinde olmaması için nesnel ve makul bir nedene dayanıp ölçülü olması gerektiği, ulusal ekonominin gereklerine uygun olarak kanun koyucunun anayasal sınırlar içinde düzenleme yapabileceğini, varlık yönetim şirketleri tarafından devralınan alacakların sorunlu alacaklar olduğunu ve işbu devralınan alacakların nakde çevrilememe veya gerçek değeri üzerinden nakde çevrilememe ihtimalinin bulunduğunu, varlık şirketlerinin bu sorunlu alacakları devralmasıyla finans piyasası aktörlerinin bilançolarını iyileştirme imkânı bulduğu ve söz konusu düzenlemeyle varlık şirketlerinin teşvik edildiği dolayısıyla düzenlemenin makul bir nedene dayanıp ölçülü olduğunu gerekçe göstermiştir.

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/10/20201027-9.pdf>

YARGITAY'DAN HUKUK MAHKEMELERİNİN ARAŞTIRMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNE İLİŞKİN EMSAL KARAR!

Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, adres araştırmanın ve tebligat yaptırmanın tarafların değil mahkemelerin yükümlülüğünde olduğuna ilişkin emsal karar verdi.

Daire, 2018/7988 Esas sayısıyla incelediği dosyada vermiş olduğu 2020/2123 karar sayılı, 04.03.2020 tarihli kararında, "mahkemece davalının bilinen en son adreslerinden zabıta aracılığıyla adres araştırması yaptırılmalı, davalı tarafından açılmış olan Silifke 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2016/22 Esas sayılı dosyasında bulunan 01.09.2015 tarihli ve 11374 yevmiye numaralı vekaletnamedeki kimlik bilgileri ve pasaport kayıtlarından yararlanılarak davalının Türk Vatandaşı olup olmadığı, nerede nüfusa kayıtlı olduğu, halen yurtiçinde mi yoksa yurtdışında mı oturduğu duraksamasız belirlenmeli, bu yolla davalının en son adresinin tespitine çalışılmalı, yurtdışında oturuyorsa Tebligat Kanununun az yukarıda açıklanan hükümleri de gözetilerek Türk Vatandaşı olup olmadığına göre yurtdışı tebligatın hangi usule göre yapılacağı belirlenmeli, adres araştırması ve tebligat yaptırmanın davacı tarafın değil, mahkemenin görevi olduğu unutulmamalı" gerekçesiyle, Hukuk Mahkemelerinin araştırma yükümlülüğü bulunduğunu ve taraf teşkiline ilişkin hususların Mahkeme tarafından yerine getirilmesi gerektiğini tespit ederek hükmün bozulmasına karar vermiştir.

Kaynak:

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>

Alanında uzman avukatlardan oluşan ekibi ile faaliyet gösteren Özgün Hukuk Bürosu, ulusal ve çok uluslu şirketlere hizmet vermektedir. Bu kapsamda, müvekkillerin ihtiyaçlarına olabilecek en kısa zamanda cevap verebilecek organizasyon yapısı kurulmuş olup, temel prensip müvekkillerin kıdemli avukat kadrosuyla her zaman iletişim kurabilmesi ve her konuda bilgi sahibi olmasının sağlanmasıdır.

Bankacılık ve finans, eğitim, sağlık, otomotiv, kimya ve savunma, teknoloji, enerji, maden, inşaat ve gayrimenkul sektörleri başta olmak üzere değişik iş ve ticaret sektörlerinde faaliyet gösteren kurumsal müvekkillere ve sivil toplum kuruluşlarına hizmet veren Özgün Hukuk, tüm müvekkilleri ile bir iş ortağı titizliği ile çalışmayı prensip edinmiştir.

Özgün Hukuk Bürosu, Türkiye'nin önde gelen finans kurum ve kuruluşlarına, şirketlere ve şahıslara Türkiye'de ve yurtdışında alacak tahsilatı konusunda hukuki hizmet sağlamaktadır. Bu kapsamda yurtdışına kaçırılan malvarlıklarının mal varlığı araştırması yapılarak tespit edilmesi ve alacağın bu yolla tahsil edilmesi hususunda hukuki hizmet verilmektedir.

Özgün Hukuk Bürosu alacak tahsilatı konusunda dünya çapında bir organizasyon olan "European Collectors Association (ECA)" üyesi olup, gerek Türkiye'de gerekse yurtdışında alacak tahsilatı konusunda müvekkillerine hukuki hizmet sunmaktadır. Ayrıca, İngiltere, Belçika, Fransa, İspanya ve İtalya'dan avukatlar tarafından Kasım, 1988'de kurulan ve Avrupa'nın ilk birleşik uluslararası hukuk uygulaması olan PLG International Lawyers'ın tek Türk üye hukuk bürosudur.

*Sülün Sok. No:8 34330 1.Levent Beşiktaş / TURKEY
Phone : +90 212 356 3210(pbx) / +90 212 325 2307(pbx)
Fax : +90 212 356 3213
E-mail : info@ozgunlaw.com
İnternet sitesi: www.ozgunlaw.com*

Bizi Takip Edin!

